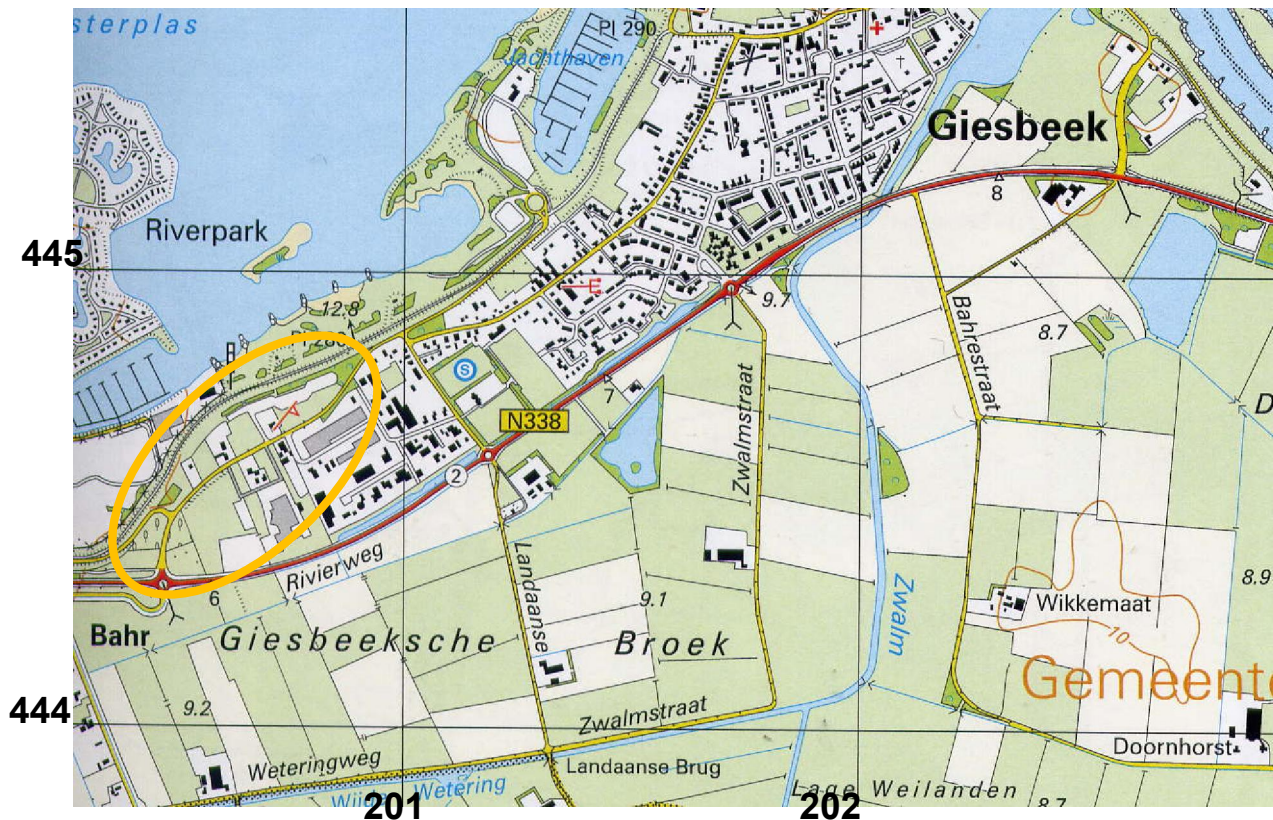

Aanvullend Advies Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet voor de Groene Toekomst in Giesbeek

In opdracht van:
SRO
Arnhem

AD.ECO ecologisch onderzoek- en adviesbureau
Ir. G. Nijland

Aanvullend Advies Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet voor de Groene Toekomst in Giesbeek

Inhoud:

- 1 Inleiding**
- 2 Gegevens flora en fauna**
- 3 Kenschets gebied**
- 4 Natuurwaarden**
- 5 Conclusies**
- 6 Bronnen**

juni 2011

**AD.ECO ecologisch onderzoek- en adviesbureau
Ir. G. Nijland
Spankerenseweg 11, 6974 BA Leuvenheim
Tel: 0575 567959, Mobiel 06 14287568
E-mail mail@ad-eco.nl, www.ad-eco.nl**

Aanvullend Advies Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet voor de Groene Toekomst in Giesbeek.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

De Ter Hoeven Groep wil aan de zuidkant van Giesbeek een verblijfsrecreatie complex oprichten. Voor elk plan en dus ook deze bestemmingsplanwijziging is het noodzakelijk dit te toetsen aan de Flora en faunawet en de Natuurbeschermingswet, hetgeen in dit advies gebeurt. Eerder is veel onderzoek gedaan voor de aanleg van een short-golfbaan op een groter gebied. De gegevens hiervan zijn verwerkt in dit rapport. Die rapportages zijn als bijlage bij voorliggend stuk opgenomen.

1.2 Wetgeving

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Het soortenbeleid uit de Vogelrichtlijn van 1979 en de Habitatrichtlijn van 1992 van de Europese Unie is hiermee in de nationale wetgeving verwerkt.

Volgens de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde planten te verwijderen of te beschadigen (artikel 8), beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen (artikel 9) of opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen (artikel 11). Ook het rapen of beschadigen van eieren van beschermde dieren is verboden (artikel 12).

In aanvulling op de bestemmingsplanprocedure moet voor de uitvoering van alle ruimtelijke plannen worden onderzocht welke natuurwaarden aanwezig zijn en of er verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet zullen worden overtreden.

Dit rapport beschrijft de resultaten en conclusies van dit onderzoek voor de Groene Toekomst in Giesbeek.

Daarnaast is een afweging gemaakt over de haalbaarheid van de benodigde ontheffingen. Als aan de voorwaarden voor de verlening van die ontheffingen kan worden voldaan, moet in een volgend stadium een ontheffingsaanvraag worden ingediend bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I).

***Zorgplicht**

Op alle in het wild voorkomende planten- en diersoorten, ongeacht of deze beschermd of vrijgesteld zijn of als een ontheffing is verkregen, is de zorgplicht van toepassing.

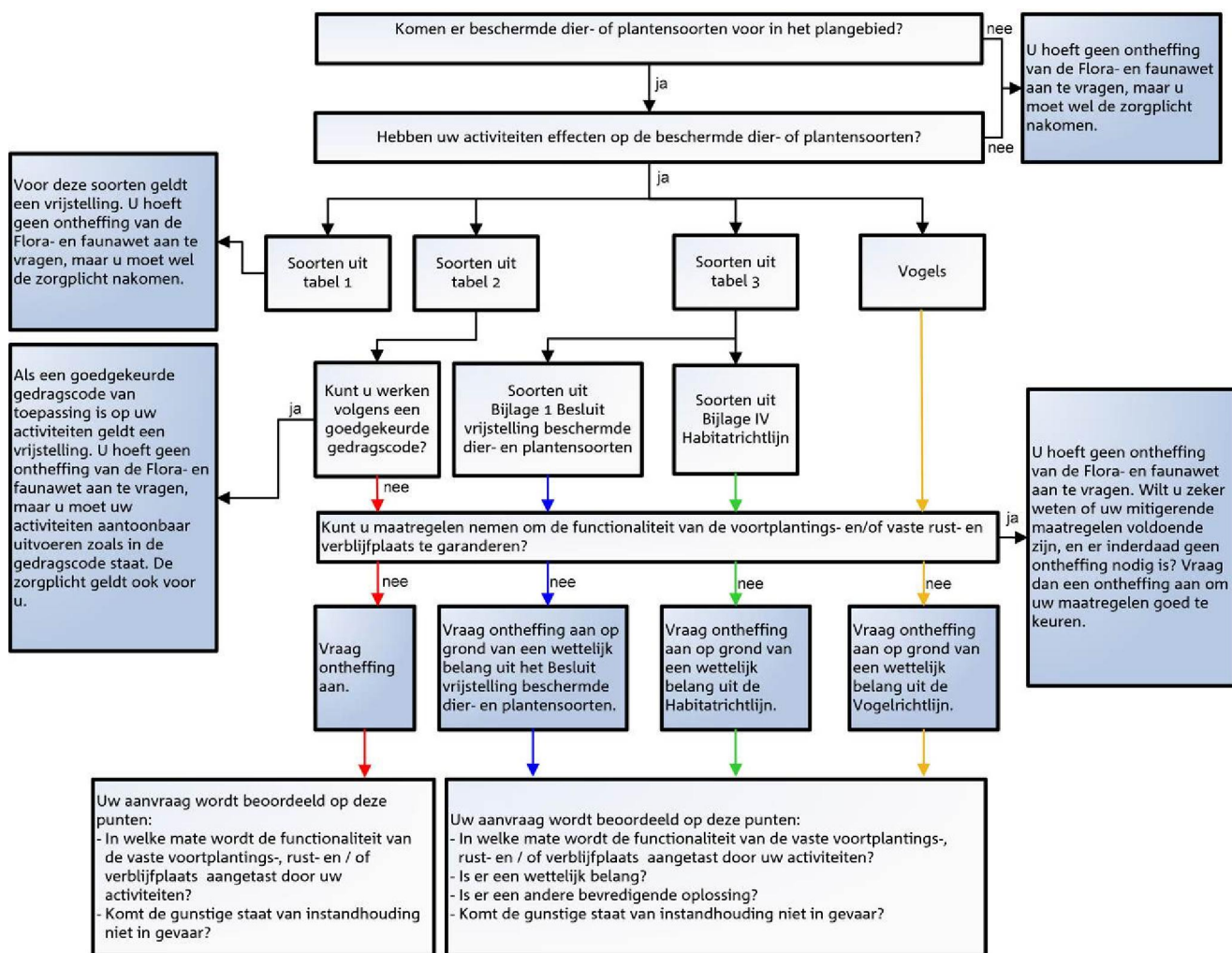
De zorgplicht gebiedt ieder om voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren. Handelingen met nadelige gevolgen moeten zoveel mogelijk achterwege gelaten worden of er moeten maatregelen worden getroffen om nadelige gevolgen te voorkomen of beperken.

***Soortenbescherming**

In een AMvB ex artikel 75 van de Flora- en faunawet (25 oktober 2004) is een driedeling gemaakt voor het beschermingsniveau van planten- en diersoorten.

In de AMvB is een lijst opgenomen van licht beschermde soorten (tabel 1). Dit zijn algemene soorten, waarvoor de goede staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling. Hiervoor hoeft sinds 25 oktober 2004 geen ontheffing meer te worden gevraagd. Voor soorten met een gemiddeld beschermingsniveau (tabel 2) kan een ontheffing worden verleend, als er sprake is van een in het maatschappelijke verkeer gebruikelijke activiteit. In dit geval moet worden aangetoond dat er geen redelijk alternatief voor de ingreep bestaat en dat de schade wordt gecompenseerd. Kennis van de locaties en het aantal, waarin de soort voorkomt, is hierbij noodzakelijk.

Voor de zwaar beschermde soorten (tabel 3) kan slechts ontheffing worden verleend in geval van een activiteit van groot maatschappelijk belang. De voorwaarden van afwezigheid van een redelijk alternatief en compensatie van alle schade gelden ook hier. Locaties en aantallen moeten bekend zijn. De bescherming van deze soorten is aangemerkt als van belang voor de gehele Europese Unie. Deze soorten moeten daarom strikt worden beschermd. De precieze indeling van alle 946 beschermde soorten over deze drie categorieën is op grond van de concept-AMvB alleen voor de licht beschermde soorten en de bedreigde soorten redelijk zeker. In 2009 is de wet nogmaals aangepast en is hierbij ter verduidelijking een stroomschema aangereikt ter verduidelijking (volgende pagina).

*Gedragscodes voor soortenbescherming

De gedragscode heeft in de AMvB 2004 een formele status. Dit in die zin dat zij voorwaarde wordt om van bepaalde vrijstellingen gebruik te kunnen maken. Het blijft echter mogelijk ontheffingen aan te vragen. Sectoren of organisaties die besluiten een gedragscode op te stellen kunnen deze ter goedkeuring voorleggen aan de minister van EL&I. De vrijstelling geldt dan voor de categorieën

- bestendig beheer en onderhoud,
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting,

waarbij aantoonbaar is gehandeld conform een door de minister van (LNV) tegenwoordig EL&I goedgekeurde gedragscode.

Een gedragscode maakt op systematische wijze duidelijk hoe aan de voorwaarden van de vrijstelling kan worden voldaan. Belangrijke elementen hierbij zijn de begrippen 'zorgvuldig handelen' en 'significante effecten'. Uitgangspunt is, dat de gedragscode een werkwijze beschrijft waarmee overtredingen van de ge- en verboden worden vermeden. Dit voor zover dat in redelijkheid van de bedrijven en personen kan worden verwacht. Daarmee wordt aan de zorgplicht en de eis van zorgvuldig werken (artikel 2 Flora- en faunawet) invulling gegeven. Verder worden verstoringen en dergelijke die toch nog optreden, beschouwd als onvermijdelijk (ten aanzien van individuele dieren) en niet relevant voor het behoud van de gunstige staat van instandhouding van de soort (informatie AMvB 2004).

*Habitat

De Flora- en faunawet beschermt individuele exemplaren van een soort en vaste rust- en verblijfplaatsen van diersoorten. Tevens zijn de voor een goede instandhouding van een diersoort

noodzakelijke foerageergebieden en migratieroutes beschermd. Dat wordt in dit rapport ook meegewogen.

***Rode lijst**

In dit rapport wordt ook aandacht geschonken aan soorten van de Rode lijst. Hierop staan Nederlandse soorten die bijzondere aandacht nodig hebben. Deze soorten worden bedreigd, zijn erg kwetsbaar of nemen sterk in aantal af. De Rode lijsten zijn voor de meeste soortengroepen officieel door het Ministerie van EL&I vastgesteld. Toch is hun juridische status op dit moment onduidelijk. Veel Rode lijstsoorten (vooral planten) worden niet door de Flora- en faunawet beschermd.

***Natuurbeschermingswet**

Naast het soortenbeleid uit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn wordt ook aandacht gevraagd voor de speciale beschermingszones uit deze regelgevingen, nu samengevoegd tot Natura 2000-gebieden. Deze zijn verwerkt in de Natuurbeschermingswet 1998 die oktober 2005 in werking is getreden. De Natura 2000 gebieden zijn beschermd conform de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn. Tevens horen tot de Natura 2000 gebieden alle natuurmonumenten die onder de vorige Natuurbeschermingswet vielen.

Een ruimtelijke ingreep in of een activiteit in de buurt van (externe werking) een speciale beschermingszone mag niet plaatsvinden als deze negatieve effecten heeft op de speciale beschermingszone, tenzij het gaat om dwingende redenen van zwaarwegend maatschappelijk belang. In dit geval moet worden aangetoond dat er geen redelijk alternatief bestaat en dat alle schade wordt gecompenseerd.

Ook de Ecologische hoofdstructuur uit het Structuurschema Groene Ruimte en de Provinciale Omgevingsplannen genieten deze bescherming.

De nieuwe Natuurbeschermingswet geeft regels over het beoordelen van activiteiten die negatieve gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000. Deze regels moeten gemeenten toepassen, en worden door de provincies getoetst, als zij een besluit nemen over zulke activiteiten. Voor een activiteit buiten een richtlijngebied waarvan zonder meer duidelijk is dat de activiteit geen gevolgen kan hebben voor een richtlijngebied, kan het reguliere besluitvormingsproces worden gevolgd. Let op dat in de motivering op het ontwerpbesluit voor het vaststellen van het bestemmingsplan door de gemeenteraad, alle voorgaande stappen (onderzoeken en adviezen en daaraan verbonden conclusies) goed zijn beschreven. Ook in de gevallen als de conclusie is dat het stappenplan niet verder behoeft te worden doorlopen. Het gevaar bestaat anders dat de rechter oordeelt dat het besluit niet voldoende gemotiveerd is.

2 Gegevens flora en fauna

Voor onderzoek van het gebied is gebruikgemaakt van de soortengroepen gegevens van Natuurloket, van waarnemingen uit de soortenatlassen en internet voor zoogdieren, reptielen en amfibieën (soortenkaarten internet), vissen (ook soortenkaarten internet) en libellen. Deze zijn verwerkt in de rapporten voor de Short-golfbaan o.a. van Bureau Martens.

De gegevens van het Natuurloket zijn verzameld per kilometerhok. Dat is een vak van één bij één kilometer. De Topografische Dienst heeft deze hokken ingevoerd als rasterverdeling van de topografische kaarten van Nederland. De gegevens van de landsdekkende soortenatlassen zijn verzameld per uurhok. Dat is een vak van vijf bij vijf kilometer, ook gekoppeld aan bovengenoemde verdeling.

Het project ligt in het km-hok 200-444 en het uurhok 40-25. Bij het veldbezoek is de verandering van de aanwezigheid van verschillende diergroepen ten opzichte van 2007 ingeschat en de gevolgen van de toevoeging van een tweetal nieuwe gebiedsdelen.

Gegevens die staan geregistreerd per kilometerhok of per uurhok zijn niet in alle gevallen met voldoende zekerheid tot het te onderzoeken plangebied te herleiden. Bovendien geven de meeste atlassen geen volledig beeld van de voorkomende soorten en zijn de gegevens vaak gedateerd. Met behulp van de kennis over leefgebieden van soorten, de indruk die van het plangebied is verkregen is van alle groepen een compleet beeld ontstaan over het voorkomen van de soorten in het gebied.

Het gebied is op 21 juni 2011 bezocht om een indruk te krijgen van het gebied.

3 Kenschets gebied

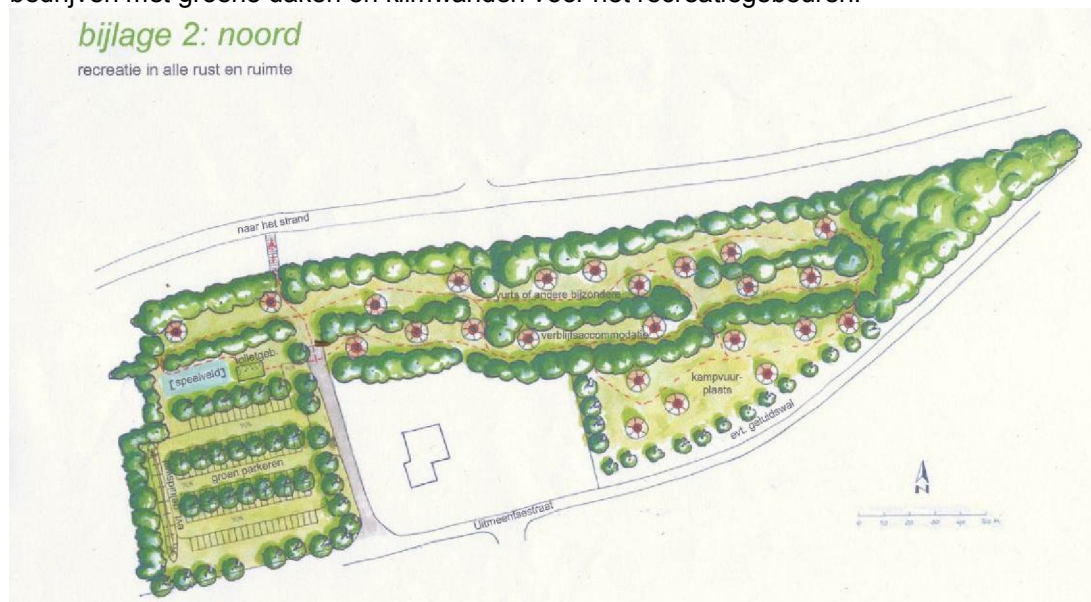
3.1 Beschrijving van het gebied (zie fig. voorpagina)

Het plangebied bestaat uit een parkeerplaats met houtsingels en een bosje, een grasland met een bosje, een manege met verhard terrein eromheen en een voormalige boerderij met schuren. Het geheel ligt net binnendijs aan beide zijden van de Uitmeentsestraat aan de zuidoostkant van Giesbeek, gemeente Zevenaar.

Aan de andere zijde van de dijk ligt het recreatie plassen gebied de Rhederlaag dat tevens tot het Natura 2000 gebied de IJsseluitwaerden hoort.

3.2 Beschrijving van de plannen

De manege en boerderij worden afgebroken en het geheel wordt omgezet in een ecologisch (buiten)speelparadijs met daarin ingepast een bedrijventerrein met twee nieuw vestigingen van bedrijven met groene daken en klimwanden voor het recreatiegebeuren.

4 Natuurwaarden

4.1 Gebiedsbescherming

In de directe omgeving van de planlocatie, aan de andere kant van de dijk, liggen het Natura 2000 gebied de IJsselwaterwaarden. De belangrijkste reden om dit gebied tot het Natura-2000 gebied te rekenen is de functie slaapplek voor waterwild in het winterhalfjaar. (zie Ter Hoeven Groep bv 2006) De voornamelijk zomer activiteiten buiten zullen niet interfereren met de doelstellingen van het Natura-2000 gebied. Daarom is het niet nodig voor dit plan een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet aan te vragen. Binnendijks liggen hier geen onderdelen van de Gelderse EHS .

Soortsbescherming

Voor de bestaande deelgebieden gelden de overwegingen uit 2007 nog onverkort. Hier zullen aanvullende opmerkingen aangaande de nieuw ingevoegde terreinen en op specifieke punten worden gemaakt.

4.2 Vaatplanten

De aanvullende terreinen zijn grotendeels bebouwd en/of verhard hier zijn geen beschermde soorten waargenomen bij het veldbezoek

Effecten

Het plangebied herbergt geen soorten, waarvoor ontheffing van de Flora- en faunawet gevraagd moet worden.

4.3 Fauna

4.3.1 Zoogdieren - Overige

Dit geldt ook voor bijna grondgebonden zoogdieren.

De das was aanwezig in een deelgebied dat niet behoort tot het huidige plangebied. In het huidige plangebied hoeft daar verder niet speciaal rekening gehouden te worden.

De steenmarter is niet waargenomen bij de toegevoegde boerderij en kan bij de nieuwe inrichting beter uit de voeten dan bij de huidige inrichting.

Effecten

De steenmarter profiteert van de nieuwe aanleg door verbetering van zijn leefgebied.

Alle overige aanwezige soorten zijn licht beschermd waarvoor geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Geen van deze soorten wordt is zijn voortbestaan bedreigd.

4.3.2 Zoogdieren - vleermuizen

Gegevens

De gebruikte gegevens zijn afkomstig uit de Vleermuisatlas. De vleermuisatlas geeft de verspreiding van vleermuissoorten op uurhok niveau weer. De gegevens zijn afkomstig van de periode 1985-1994. Deze gegevens zijn wat verouderd, maar nog redelijk bruikbaar voor de beoordeling van dit gebied. Daarnaast is gebruik gemaakt van de soort gegevens van de zoogdiervereniging, gevalideerd door de NDFF.

Inventarisatie

In het uurhok rond het plangebied zijn volgens de atlas 7 soorten waargenomen. Dit zijn gewone dwergvleermuis, watervleermuis, baardvleermuis, franjestaart, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis.

De te slopen opstallen zijn ten dele geschikt voor vleermuizen:

- De manege is door zijn damwanden en dito dak ongeschikt als verblijfplaats
- De groene loods bij de boerderij is ook ongeschikt.
- De varkensschuur met steens muren en niet beschoten kap is eveneens ongeschikt.
- De overige gebouwen zijn in principe geschikt voor vleermuizen en moeten nader onderzocht worden op gebouwbewonende vleermuizen.

Conform het vleermuisprotocol 2011 dient dit in aug/sept onderzoek te gebeuren naar paarplaatsen en in het voorjaar naar kraamverblijven/zomerverblijven. De mogelijke aanwezigheid van gewone grootoor vleermuizen zal enige extra onderzoeks inspanning vragen (paarplaatsen in april en een extra ronde in het voorjaar)

Effecten

Er dient voordat overgegaan kan worden tot de afbraak van de boerderij onderzoek gedaan worden naar gebouwbewonende vleermuizen conform het vleermuisprotocol 2011. Bij aanwezigheid van gewone grootoor vleermuizen zal dit gevolgen hebben in de vorm van het terugplaatsen van een gebouw met voor deze soort geschikte zolder.

4.4 Vogels

Inventarisatie

Er is gekeken naar de aanwezige broedplaatsen van buizerd en kerkuil.

Gegevens

De buizerd heeft een nest in de punt van het bosje bij het dorp. Hier zijn geen veranderingen gepland zodat deze nestplaats niet gestoord wordt.

De kerkuil broedt in de boerderij naast het plangebied. De nieuwe inrichting biedt evenveel of meer mogelijkheden voor deze vogel als jachtterrein zodat ook deze soort geen nadeel heeft van de plannen. Dit geldt ook voor de mogelijk aanwezige steenuil.

Op de boerderij wonen huismussen. Bij de nieuwbouw dient broedgelegenheid voor huismussen te worden ingebouwd.

Effecten

De voorkomende soorten komen ook in de omgeving voor en worden door de werkzaamheden niet bedreigd in hun voortbestaan. Het verlies aan broedplaatsen van de huismus dient te worden gecompenseerd.

4.5 Amfibieën, reptielen, vissen

Zie rapport Ten Hoeven Groep, 2006 nog volledig geldig

4.6 Insecten

Inventarisatie, Gegevens

Gezien de begroeiing van het plangebied zijn hier geen beschermde insecten te verwachten.

Effecten

Er worden geen effecten op de insecten soorten in het gebied verwacht.

4.7 Overige

De aanwezigheid van de beschermde rivierkreeft, wijngaardslak en bataafse stroommossel in het plangebied kan worden uitgesloten.

5 Conclusie

5.1 Gebiedsbescherming

Het plangebied ligt niet in beschermingszone van de Ecologische Hoofdstructuur of Natura 2000 gebied. Er is ook geen sprake van externe werking gezien de aard van de ingreep. Er is dus geen vergunning van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig.

5.2 Soortbescherming

5.2.1 Niet bedreigde soorten

Er zijn geen beschermde plantensoorten in het plangebied waarvoor ontheffing moet worden aangevraagd.

De plannen bedreigen de in het gebied voorkomende insecten, amfibieën en zoogdieren niet in hun voortbestaan als soort. Wel moet rekening gehouden worden met de mogelijkheid dat de rugstreeppad het terrein opzoekt als dit vergraven wordt, zie Ten Hoeven Groep 2006
Er komen geen reptielen of vissen voor.

5.2.2 Vogels

Werkzaamheden in het terrein betekend verandering van het leefgebied van de voorkomende vogelsoorten. Dit zal geen relevante gevolgen hebben voor het voortbestaan van de vogelsoorten of -populaties.

5.2.3 Nader onderzoek

Nader onderzoek is hier nodig bij de te slopen boerderij met bijgebouwen. Er moet onderzoek gedaan worden naar gebouwbewonende vleermuizen.

Nader onderzoek naar vleermuizen is in dit stadium minder zinvol omdat deze gegevens slechts drie jaar geldig zijn en mogelijk herhaald moeten worden als de procedures langer duren. Voor de veel voorkomende gewone dwergvleermuis is compensatie relatief eenvoudig. Verantwoord slopen na verjaging van de vleermuizen in de juiste tijd en het bieden van vervangende woongelegenheden hetzij in de nieuwbouw hetzij in daartoe geschikte kasten.

Als er gewone grootoor vleermuizen voorkomen (hetgeen weinig waarschijnlijk is) is compensatie lastiger maar door aangepaste nieuwbouw wel uitvoerbaar.

6 Bronnen

6.1 Veldwerk

Het gebied is 15 juni 2011, in de ochtend, bezocht door ir. G. Nijland om een indruk te krijgen van het terrein. Het was half bewolkt weer. Temperatuur ca 23°C.

6.2 Media

- www.natuurloket.nl overzicht recente en beschikbare gegevens planten en dieren;
- www.ravon.nl informatie over (verspreiding) van herpetofauna en vissen

6.3 Literatuur

- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna 7, Nationaal natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen, Atlas van de Nederlandse zoogdieren, Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht 1992;
- Dienst Regelingen, 2009, Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. 26 augustus 2009.
- Lange, R., P. Twisk, A. van Winden en A. van Diepenbeek, Zoogdieren van West-Europa, Stichting Uitgeverij KNNV en Vereniging Natuurmonumenten, Utrecht 1994;
- Limpens, H., K. Mostert, W. Bongers, Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij KNNV Utrecht 1997;
- Meijden, R. van der, Heukels' Flora van Nederland, 23^e druk, Wolters-Noordhoff Groningen 2005;
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2002, De Nederlandse libellen (Odonata) – Nederlandse fauna 4, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden;
- Nie, dr. H. de, Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen, Media Publishing en Stichting Atlas Verspreiding, Doetinchem 1993;
- Nijland, G. , juni 2007, Aanvullend advies Flora en faunawet en Natuurbeschermingswet voor de aanleg van een Short-golfbaan nabij Giesbeek, gemeente Zevenaar, in opdracht van Beekhuizen Onroerend Goed BV Giesbeek, AD.ECO, Leuvenheim.
- Sike, M., 2006, Quicksan Flora- en Faunawet ten behoeve van nieuwbouw op het terrein aan de Burgemeester Bloemersstraat in de Gemeente Rheden, 1 november 2006, Loo Plan te Arnhem
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002, Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 – Nederlandse fauna 5, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden;
- Ter Hoeven Groep B.V., 11 december 2006, projectplan flora en fauna Short-golfbaan Rhederlaag, projectnummer 60755 SAB Arnhem.
- Westhoff, dr. V., drs. A.J. den Held, Plantengemeenschappen in Nederland, boek Thieme & cie, Zutphen 1975;

Als bijlage opgenomen bij dit stuk:

1. Ter Hoeven Groep B.V., 11 december 2006, projectplan flora en fauna Short-golfbaan Rhederlaag, projectnummer 60755 SAB Arnhem.
2. Nijland, G. , juni 2007, Aanvullend advies Flora en faunawet en Natuurbeschermingswet voor de aanleg van een Short-golfbaan nabij Giesbeek, gemeente Zevenaar, in opdracht van Beekhuizen Onroerend Goed BV Giesbeek, AD.ECO, Leuvenheim.

Bijlage 1

Ter Hoeven Groep B.V., 11 december 2006, projectplan flora en fauna Short-golfbaan Rhederlaag, projectnummer 60755 SAB Arnhem.

projectplan flora en fauna

Short-golfbaan Rhederlaag

Ter Hoeven Groep B.V.

11 december 2006

projectnummer 60755

INHOUD

1	INLEIDING	1
1.1	AANLEIDING	1
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
1.3	BEOOGDE INGEPEN	3
2	WETTELIJK KADER	4
2.1	GEBIEDSBESCHERMING	4
2.2	SOORTENBESCHERMING	4
3	TOETSING	6
3.1	ONDERZOEKSMETHODIEK	6
3.2	GEBIEDSBESCHERMING	6
3.3	SOORTENBESCHERMING	9
4	CONCLUSIE	17
4.1	GEBIEDSBESCHERMING	17
4.2	SOORTENBESCHERMING	17
4.3	CONSEQUENTIES	19
4.4	AANBEVELINGEN	23
BIJLAGEN:		
<i>bijlage 1: gegevens Natuurloket</i>		
<i>bijlage 2: literatuurlijst</i>		
<i>bijlage 3: kaart 1:25000</i>		
<i>bijlage 4: veldonderzoeksrapport Mertens</i>		
<i>bijlage 5: kwalificatie adviesbureau Mertens</i>		
<i>bijlage 6: advies rugstreepad</i>		

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

In de gemeente Zevenaar is door de Ter Hoeven Groep het plan opgevat om een 9 holes short-golfbaan met driving range, paviljoen en parkeergelegenheid te realiseren en te exploiteren aan de Uitmeentsestraat in Giesbeek. Eén van de haalbaarheidsstudies die hiervoor dient te worden uitgevoerd is toetsing aan de natuurregeling. Voorliggende quick scan flora en fauna is opgesteld door SAB en geeft een eerste inzicht in de doorwerking van de natuurwetgeving op deze plek.

figuur 1.1: ligging van het plangebied (kaart Natuurloket) en figuur 1.2 en 1.3: indrukken van het plangebied (foto's SAB).

Voor de ruimtelijke ingreep mag plaatsvinden moet er eerst een onderzoek plaatsvinden in het kader van de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en eventueel andere geldende natuurregeling. Bij plannen dient rekening te worden gehouden met aanwezige natuurwaarden. Met betrekking tot deze activiteit is een ecologisch onderzoek uitgevoerd. Gebleken is dat door de ingreep beschermde plant- en diersoorten negatief worden beïnvloed. Daarom is een ontheffing van de Flora- en faunawet nodig. Dit projectplan is als toelichting bij de ontheffingsaanvraag opgesteld. Het plan is gebaseerd op een gebiedsanalyse (ruimtelijk-ecologisch), beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde planten en dieren, een veldverkenning en een gericht veldonderzoek.

Dit onderzoek bestaat uit een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde planten en dieren en een biotoopinschatting op basis van een verkennend veldonderzoek, aangevuld met een gerichte veldinventarisatie naar ontheffingsplichtige soorten.

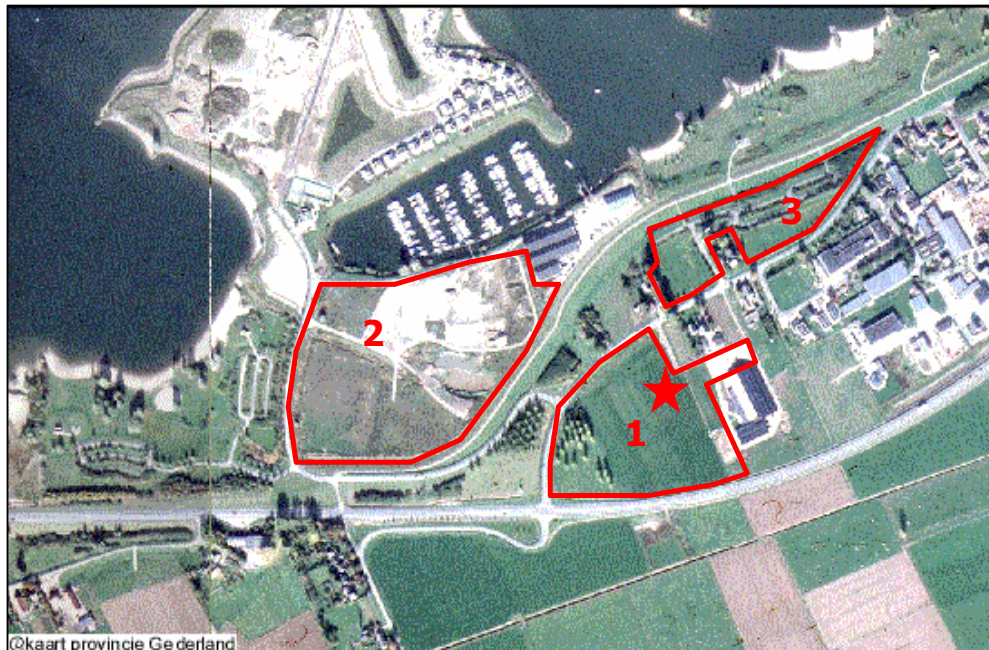
1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING

Een belangrijk aspect rond de Rhederlaag is dat het beeld grotendeels wordt bepaald door de recreatieve functie. De recreatieparken en elementen als de jachthaven manifesteren zich duidelijk. Er zijn echter ook diverse plekken in de directe omgeving waar de stilte en soms ook wijsheid van de uiterwaarden kan worden beleefd.

Binnendijks is het beeld ook gevarieerd; de omgeving van Lathum heeft een heel landelijk en rustig karakter, ter hoogte van het plangebied is een overgang naar een wat intensiever bebouwd gebied met diverse bedrijvigheid. Zie bijlage 3 voor een topografische kaart met schaal 1:25.000.

De locatie van de short-golfbaan bevindt zich langs de N338 en bestaat uit een drietal deelterreinen. Het terrein sluit aan bij het recreatiegebied Rhederlaag, dat bestaat uit een concentratie van verblijfsrecreatieterreinen rond het open water van de Rhederlaag. De Rhederlaag maakt deel uit van het uiterwaardengebied van de IJssel. Een deel van het initiatief (terrein 2) ligt dan ook buitendijks.

De drie terreindelen kennen een verschillend gebruik en inrichting. In algemene zin kan worden gesteld dat terreindeel 2 de meest natuurlijke indruk maakt door de aanwezige ruigte. Deelgebied 1 is hoofdzakelijk in gebruik als weiland. Terreindeel 3 is in gebruik als parkeerterrein en kent een enigszins gecultiveerde aanleg. Door de bosschages heeft het terrein een afwijkend karakter ten opzichte van een groot deel van de omgeving. De bodem van de zuidelijke deelgebieden is zowel zandig als slibhoudend. De dijk is in beheer bij het waterschap en wordt gebruikt als hooiland. De binnendijkse delen bestaan uit bosplantsoen, boomweide, paardenweide, parkeerplaats en cultuurgrasland.

figuur 1.4: ligging van de 3 terreindelen die behoren tot de beoogde golfbaan, met een ster is de beoogde plek van het paviljoen aangegeven

1.3 BEOOGDE INGREPEN

Het initiatief betreft de aanleg van een 9 holes short-golfbaan met een driving range / oefenveld en een bezoekerspaviljoen. Het plangebied is opgedeeld in 3 terreinen die gezamenlijk ongeveer 13 ha groot zijn. De terreinen liggen in elkaars nabijheid aan twee kanten van de winterdijk langs de IJssel maar vormen geen aaneengesloten geheel (terrein 1 en 3 liggen binnendijs, terrein 2 ligt buitendijs). Gezien het toekomstige gebruik zal er in de toekomst sprake zijn van enkele verbindingspaden, waarbij deels gebruikgemaakt wordt van bestaande wegen.

Door de realisatie van de golfbaan worden op lokaal niveau inrichtingsmaatregelen getroffen zoals het aanleggen van oppervlaktewater en mogelijk kleine hoogteverschillen (aanleg greens, tees en het speelveld). Gezien de aanwezige ecologische waarden in de omgeving zal er waar mogelijk een extensief beheer worden toegepast. Verder zullen bestaande elementen zoveel mogelijk worden gehandhaafd (zoals het bosje in deelgebied 1) en worden ook nieuwe singels aangeplant met streekeigen beplanting. Hierdoor zal er een golfbaan met een meer natuurlijk karakter ontstaan.

terreinindeling

De volgende indeling van de terreinen wordt beoogd:

- terreindeel 1: driving range en paviljoen (met parkeer-voorzieningen) en 2 holes;
- terreindeel 2: 3 holes;
- terreindeel 3: 4 holes.

terrein 1

Terrein 1 ligt direct ten westen van het voormalige hippisch centrum. In de huidige situatie is dit een grasland. Het ligt direct tegen de provinciale weg.

De driving range (50 bij 200 meter) kent niet de klassieke opzet. Op de driving range kan zowel de lange als korte slag worden geoefend.

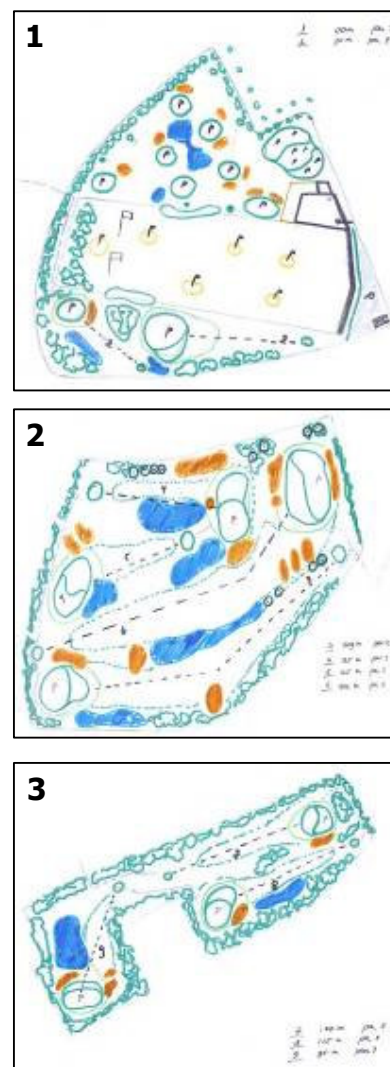
Naast de oefenbaan/driving range is er ruimte voor de aanleg van de eerste twee holes. Aan de kant van het (voormalig) hippisch centrum wordt een paviljoen gemaakt. Bovendien worden hier de parkeerplaatsen gerealiseerd.

terrein 2

Een deel van de ontwikkeling is gesitueerd in het buitendijs gebied langs de IJssel. Hier wordt een viertal holes aangelegd.

terrein 3

Dit terreindeel ligt geheel tegen de dijk aan en is ingericht als parkeerterrein met een groene omzoming. Binnen de bestaande groenstructuur (die het ruimtelijk beeld bepaalt) zullen de parkeerplaatsen wijken voor een drietal holes.

figuur 1.5: globale inrichtingsschetsen

2 WETTELIJK KADER

2.1 GEBIEDSBESCHERMING

2.1.1 *natuurbeschermingswet*

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen op basis van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn worden aangemerkt als speciale beschermingszones (SBZ's) in het kader van Natura2000. De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 die per 1 oktober 2005 van kracht is geworden. Hierin zijn de reeds bestaande staatsnatuurmonumenten ook opgenomen. Het is verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

2.1.2 *ehs*

Een andere vorm van gebiedbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot frustratie van de natuurdoelen. Anders dan bij gebieds- en soortbescherming is de status als EHS niet verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

2.2 SOORTENBESCHERMING

2.2.1 *wettelijk kader*

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. De Flora- en faunawet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11).

2.2.2 *procedurele gevolgen*

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- beschermingscategorie 1:
Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Denk daarbij aan soorten zoals konijn, veldmuis, egel, ree, bruine kikker en kleine watersalamander. Deze soorten zijn zo algemeen, dat zelfs wanneer deze een keer geschaad worden, het voortbestaan van de soort niet in gevaar komt. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfsplaatsen van deze soorten worden aangetast.
- beschermingscategorie 2:
Voor beschermde soorten die niet zo algemeen zijn en dus extra aandacht verdienen (bijvoorbeeld eekhoorn, steenmarter en wild zwijn), geldt de vrijstelling alleen als er een goedgekeurde gedragscode is. Organisaties die geen gedragscode hebben dienen, voor ingrepen die leiden tot verstoring of aantasting van deze soorten, een ontheffing aan te vragen.
- beschermingscategorie 3:
Voor ongeveer honderd zeldzame soorten (o.a. das, boommarter) geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Dan is ontheffing van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit nodig, met uitgebreide toetsing. Ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingrepen vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang dienen plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Deze uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Voor het beoordelen van de doorwerking van het aspect soortenbescherming moet worden nagegaan of het plangebied beschermde soorten (zowel planten als dieren) herbergt. De mogelijke negatieve effecten van de ingreep op de betreffende soorten moeten worden beschreven.

Mochten er vaste rust- en verblijfplaatsen van meer strikt beschermde soorten worden aangetast, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd in het kader van de Flora- en faunawet. Hierbij worden vaak mitigerende en compenserende maatregelen gevraagd.

Artikel 2 van de Flora- en faunawet is een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat bij het uitvoeren van werkzaamheden altijd rekening moet worden gehouden met aanwezige planten en dieren. Zo dienen maatregelen te worden getroffen om bijvoorbeeld verstoring tot een minimum te beperken. Dit kan door rekening te houden met kwetsbare perioden, bepaalde essentiële elementen te sparen of aanvullende inrichtingsmaatregelen te treffen.

3 TOETSING

3.1 ONDERZOEKSMETHODIEK

Via natuurloket (www.natuurloket.nl) kan een indicatie worden verkregen van de beschikbaarheid van soortengegevens bij de verschillende Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's). In de kilometerhokken waarbinnen de planlocatie en haar invloedsgebied is gelegen (200-444) zijn in ieder geval beschermde vaatplanten, vogels en amfibieën aangetroffen, waarvan de vogels en een amfibieënsoort meer strikt beschermd zijn (zie bijlage 1). Omdat het plangebied maar een klein onderdeel uitmaakt van het betreffende kilometerhok en het overige van het kilometerhok gedeeltelijk in een Vogelrichtlijngebied ligt, is besloten geen aanvullende gegevens op te vragen maar het onderzoek vooral te baseren op de biotoopinschatting door een ecooloog van SAB.

Bij het opstellen van het projectplan is verder gebruik gemaakt van bestaande atlasgegevens uit de Atlas van de Nederlandse zoogdieren (Broekhuizen, 1992) en de verspreidingsgegevens van RAVON (www.ravon.nl/amf_rep). Deze bronnen vermelden soortgegevens uurhokken (5 bij 5 kilometer) dit betekent dat het zeer globale gegevens betreft. Bijlage 2 vermeldt de geraadpleegde bronnen.

Op basis van de voor dit project gemaakte MER-notitie is geconstateerd dat het gebruik van het plangebied door beschermde soorten nader in beeld zou moeten worden gebracht om de noodzaak voor een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet te kunnen bepalen. Dit onderzoek is uitgevoerd door ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Mertens door middel van 5 veldinventarisatierondes in 2006. Hierbij is hoofdzakelijk gekeken naar het voorkomen van planten, amfibieën en reptielen. Eventuele overige waarnemingen zijn ook meegenomen. Voor de onderzoeksmethode en het rapport, zie bijlage 4.

Een gerichte inventarisatie brengt het gebruik van het plangebied door één of meerdere soorten beter in beeld. Dieren gedragen zich echter niet altijd voorspelbaar. Zelfs een gericht veldonderzoek geeft nooit een volledige garantie dat er geen (andere) strikt beschermde soorten aanwezig zijn.

3.2 GEBIEDSBESCHERMING

3.2.1 *Natuurbeschermingswet*

Alle drie de deellocaties liggen niet in, maar wel nabij (op 50 tot 100 meter afstand van) Vogelrichtlijngebied de IJssel, een beschermd gebied in het kader van de Natuurbeschermingswet. Van directe aantasting van waarden en areaalverkleining is daarom geen sprake. Er dient echter ook getoetst te worden op een mogelijke externe werking van de activiteiten en mogelijke negatieve invloeden die daaruit voortvloeien.

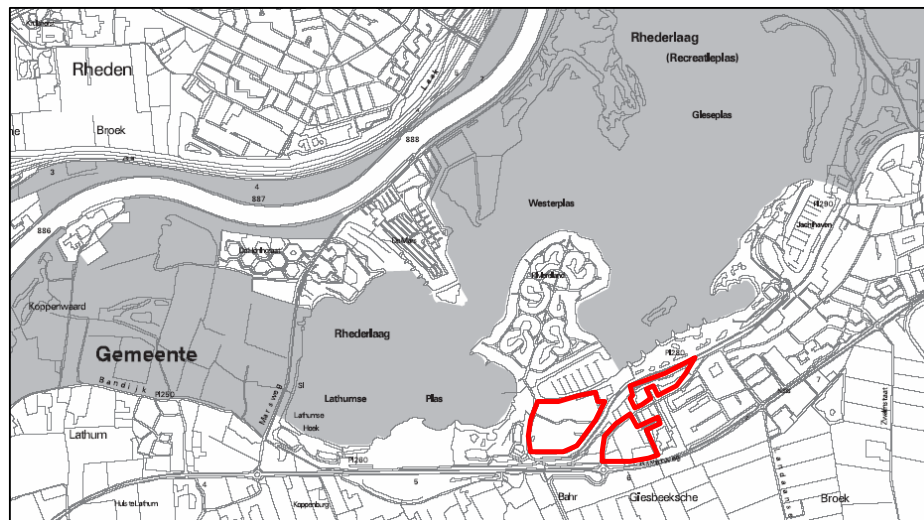
De IJssel kwalificeert als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn vanwege het voorkomen van drempeloverschrijdende aantallen van de kleine zwaan, kolgans, smient, slobeend, meerkoet en grutto die het gebied benutten als overwinteringsgebied en/ of

rustplaats. Het gebied kwalificeert tevens omdat het behoort tot één van de vijf belangrijkste broedgebieden dan wel pleisterplaatsen voor wilde zwaan, kwartelkoning, reuzenster en ijsvogel.

Daarnaast is het aangewezen gebied ook van betekenis voor een aantal andere vogelsoorten die er in behoorlijke aantallen voorkomen. Voor deze vogels zijn de uiterwaarden en de verschillende elementen daarin belangrijke onderdelen van het leefgebied. Zie bijlage 5 voor een meer uitgebreide omschrijving van deze waarden.

toetsing

Het gebied binnen de IJssel waar terreindeel 2 van het plangebied in de buurt ligt, is de Rhederlaag, meer in het bijzonder de Lathumse plas (ten westen van de jachthaven) en de Westerplas (ten oosten van de jachthaven). De plassen van de Rhederlaag zijn ontstaan na ontzanding en zijn mede daardoor relatief diep. Voor vogels zijn deze plassen dan ook met name van belang als rustplaats. Als foerageergebied zijn ze voor veel vogelsoorten minder geschikt. De plassen worden omringd door verblijfsrecreatieterreinen die op de overgebleven landtongen zijn gebouwd. Door het redelijk intensieve gebruik van het water als recreatiewater, met name in de zomermaanden, is er van rust weinig sprake. De meeste trekvogels zijn echter aanwezig gedurende de wintermaanden. In de uiterwaarden speelt ook het landbiotoop, zoals de oevers en moerasachtige omstandigheden, een rol in het leefgebied van de vogels. In het aanwijzingsbesluit wordt bijvoorbeeld de kwartelkoning genoemd; deze soort leeft in de ruigere grasachtige delen van de uiterwaarden.

figuur 3.1: grens van de speciale beschermingszone IJssel (grijs) ten opzichte van het plangebied (rood)

De recreatieterreinen, erven en jachthavens zijn niet zonder reden uitgesloten van de aanwijzing als speciale beschermingszone. Op deze terreinen zijn gewoonweg geen geschikte biotopen aanwezig die zouden kunnen dienen als leefgebied voor de vogelsoorten.

Ook terreindeel 2 van de beoogde golfbaan is buiten de aanwijzing als Vogelrichtlijngebied gelaten. Dit terrein is een verruigd en braakliggend voormalig steenfabrieksterrein dat enkele meters is opgehoogd ten opzichte van de omgeving.

In de eerste plaats wordt geconstateerd dat er door de inrichting als golfbaan geen sprake is van areaalverlies binnen de speciale beschermingszone. Het terrein maakt hier immers geen deel van uit. De functie van het plangebied voor deze soorten als foerageergebied is gezien de kleinschalige omgeving zeer gering of niet aanwezig. Van directe effecten is daarom geen sprake.

Ten tweede dienen de indirecte effecten (verstoring als gevolg van de golfbaan, zowel in de aanleg- als de gebruiksfase) te worden nagegaan. Het terrein ligt nu braak en wordt niet gebruikt. Bij een gebruik als golfbaan zijn er gedurende de dag diverse golfers die hun ronde maken. Deze activiteit is op zichzelf niet erg intensief, omdat er slechts een beperkt aantal spelers tegelijkertijd op de baan aanwezig mag zijn. Daarnaast vindt er onderhoud plaats, waarbij vooral het maaien van het gras een regelmatig terugkerende bezigheid is. Of er extra verstoring uitgaat van het gebruik als golfbaan dient te worden gerelateerd aan de reeds bestaande verontrusting in de omgeving. Denk daarbij vooral aan het gebruik van de jachthaven (verkeersbewegingen op het water, mensen aan wal). Enige extra geluids- en bewegingsverstoring ten opzichte van de huidige situatie is denkbaar, maar is in aard en omvang beperkt. De uitstralingszone van deze effecten zal niet of nauwelijks reiken tot de grens van de speciale beschermingszone, die op ongeveer 100 meter van de buitenste grens van de beoogde golfbaan ligt.

Voor beide andere delen van de golfbaan geldt dezelfde redenatie, zij het dat tussen het beschermde gebied en de deelgebieden ook nog een dijk ligt die veel van de negatieve invloeden zal bufferen als een soort geluidswal.

De gehele IJsseluitwaarden (van Arnhem tot Kampen) zijn als speciale beschermingszone aangewezen. Hierbinnen is de omgeving Rhederlaag een klein onderdeel. Alleen het open water (de Lathumse plas) is onderdeel van het Vogelrichtlijngebied. De oevers aan de zuidzijde van de Lathumse plas maken op basis van het aanwijzingsbesluit geen deel uit van de speciale beschermingszone. Uit bestaand onderzoek (Adviesbureau Mertens, april 2002) is gebleken dat de waterplassen langs de IJssel, waaronder de Rhederlaag, met name een functie als slaapplaats voor ganzen en zwanen hebben. De recreatieactiviteiten spelen zich overdag en met name in het zomerseizoen af, dus buiten de periode dat ganzen en zwanen van de plassen gebruik maken om er te overnachten. Op basis van deze constatering kan dan ook worden geconcludeerd dat er van de beoogde ontwikkeling zeker geen zodanige effecten kunnen worden verwacht dat hiermee de vogelkundige waarden significant worden aangetast of verstoord.

Gedurende de aanlegfase zal er mogelijk wel sprake zijn van een grotere geluids- en bewegingsverstoring door de aanwezigheid van graafmachines en dergelijke. Het is daarom van belang om de uitvoering van deze werkzaamheden af te stemmen op het gebruik van het terrein en de directe omgeving door vogels en andere (beschermde) soorten. Dit zal in de praktijk betekenen dat in de kwetsbare perioden en tijd geen werkzaamheden worden uitgevoerd. In dit geval zal dit betekenen dat werkzaamheden overdag moeten plaatsvinden (zodat rustende ganzen en zwanen op het open water niet verstoord raken) en dat de wintermaanden minder geschikt zijn in verband met de aanwezige watervogels.

3.2.2 **EHS**

Hetzelfde gebied wat is aangewezen als Vogelrichtlijngebied in het kader van de Natuurbeschermingswet is ook aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Op de EHS zijn ook geen negatieve invloeden te verwachten vanwege de eerder genoemde redenen.

3.3 **SOORTENBESCHERMING**

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of er ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is/kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

3.3.1 **vaatplanten**

Een omgeving waarin zowel elementen als ruigte, dijktaaluds en drassige situaties voorkomen, kan een groot aantal verschillende groeiplaatsen voor planten herbergen. In de uiterwaarden kunnen veel verschillende plantensoorten voorkomen. In de m.e.r. werd daarom aangegeven dat het voorkomen van beschermde plantensoorten als gewone dotterbloem (drassig), vogelmelk, grasklokje en veldsalie (dijktaluds) op een of meerdere plekken in het plangebied niet onwaarschijnlijk was. Daarom is op 7 juni 2006 een veldinventarisatie uitgevoerd naar voorkomende planten in de deelgebieden door ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Mertens.

Hieruit blijkt dat de meest karakteristieke soortengroep van het plangebied bestaat uit grasland op vochtige, matig voedselrijke (kalkhoudende) bodem met daarin soorten als wilde cichorei (*Cichorium intybus*), groot streepzaad (*Crepis biennis*), peen (*Daucus carota*), heksenmelk (*Euphorbia esula*), jacobskruiskruid (*Senecio jacobaea*), gele morgenster (*Tragopogon pratensis* subsp. *pratensis*) en kleine klaver (*trifolium dubium*). De genoemde soorten behoren thuis in de zogenaamde glanshaver hooilanden. Dit glanshaver hooiland is het best ontwikkeld op de zuidelijke dijkhelling ten oosten van de steenfabriek.

Tijdens de veldinventarisatie is alleen de brede wespenorchis aangetroffen als beschermde plant op twee locaties in respectievelijk deelgebied 1 en 3. Dit is een algemeen voorkomende beschermde plant in het kader van de Flora- en faunawet. Groeiplaatsen mogen worden aangetast op basis van een algemene vrijstelling.

3.3.2 **grondgebonden zoogdieren**

In de drie deelgebieden kan de aanwezigheid van zoogdieren ook niet worden uitgesloten. Verspreidingsgegevens uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren geven het voorkomen van egel (*Erinaceus europeus*), bosspitsmuis (*Sorex ex*), huisspitsmuis (*Crocidura russula*), mol (*Talpa europea*), vos (*Vulpes vulpes*), hermelijn (*Mustela erminea*), bunzing (*Mustela putorius*), wezel (*Mustela nivalis*), ree (*Capreolus capreolus*), woelrat (*Arvicola terrestris*), rosse woelmuis (*Clethrionomys glareolus*), bosmuis (*Apodemus sylvaticus*), haas (*Lepus europeus*), konijn (*Oryctolagus cuniculus*) en de meer strikt beschermde soorten eekhoorn (*Sciurus vulgaris*), steenmarter (*Martes fiona*), boommarter (*Martes martes*), das (*Meles meles*), wild zwijn (*Sus scrofa*) en edelhert (*Cervus elaphus*) weer.

Gezien de gezamenlijke grootte van de deelgebieden kunnen veel van de kleinere algemeen voorkomende soorten als mol, egel, haas, konijn en verschillende muisachtigen niet worden uitgesloten. Deze soorten zijn algemeen voorkomende beschermde soorten.

In een kleinschalig uiterwaardengebied zonder grote samenhangende bosstructuren, met veel bebouwing en verkeer, wordt een aantal van de grotere soorten en soorten van grotere bosgebieden niet verwacht. Het gaat om soorten als wild zwijn, edelhert, eekhoorn en boomarter. Deze soorten worden wel op de nabijgelegen Veluwe verwacht. Ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Mertens maakt wel melding van het voorkomen van de steenmarter in een boerderij net buiten het plangebied. Tevens is in deelgebied 2 een bijburcht van een das gevonden in het opgehoogde buitendijkse gebied.

steenmarter

De steenmarter is een opportunistische soort die ook nabij mensen in verstedelijkte gebieden wel verblijft. Door zijn heimelijke levenswijze is de aanwezigheid van deze soort moeilijk vast te stellen. Het dier verblijft hoofdzakelijk in gebouwen en jaagt 's nachts en in de schemering over erven en in kleinschalige landschappen op kleine zoogdieren en vogels. Het territorium beslaat vaak enkele hectare, afhankelijk van de geschiktheid van het territorium.

verwachte effect

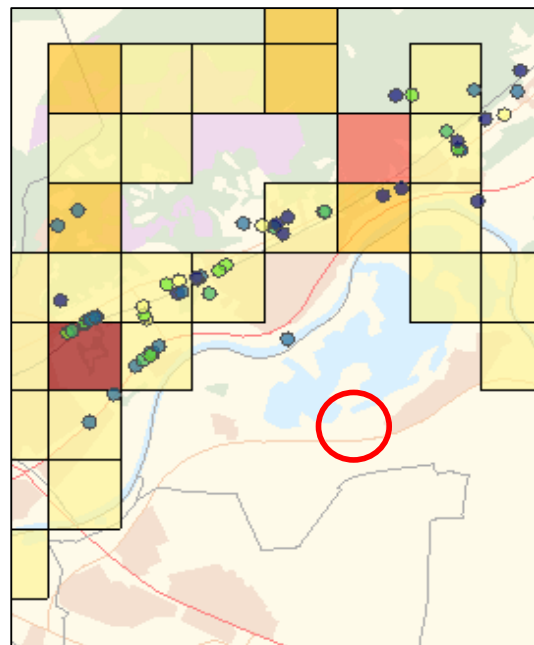
De verblijfplaats van de steenmarter bevindt zich net buiten het plangebied in een oude boerderij. Deze is niet opgenomen in het plan. Omdat de golfbaan een ecologische inrichting krijgt met bosjes en kleine elementen, kan de steenmarter hier in de toekomst ook jagen. In de deelgebieden 1 en 3 mogen de randen ook verruigen. In de nabije omgeving zijn tijdens de aanlegperiode voldoende alternatieve foerageermogelijkheden voor het dier aanwezig in onder andere de uiterwaarden. Negatieve effecten (biotoopverlies) worden daarom niet verwacht.

das

Van de das is echter een bijburcht in deelgebied 2 (zie bijlage 4) aangetroffen, evenals een tweetal foerageersporen. De das komt meer voor in deze omgeving, al ligt het zwaartepunt van de verspreiding aan de overzijde van de rivier.

De das is één van de grotere Nederlandse zoogdieren uit de familie van de marterachtigen. Het dier jaagt 's nachts op wormen en kleine dieren. Daarnaast bestaat zijn voedsel uit een zeer gevarieerd aanbod van noten, bessen en plantaardig materiaal. Het is feitelijk een alleseter.

Overdag verblijft de das in een burcht. Met het vallen van de schemering verlaat hij deze burcht als het weer niet al te slecht is. De burcht wordt meestal via

figuur 3.2: verspreiding dassen (puntjes) en belang vleermuizen (vlakken, licht is minder van belang dan donker) (www.gelderland.nl)

een vaste route verlaten (wissel). Dassen leven vaak in familieverband, maar soms ook solitair. In de winter is de das in rust en verlaat dan maar zelden de burcht. Het leefgebied bevindt zich over het algemeen in kleinschalige landschappen, waarbij de dassen zich langs houtwallen en singels verplaatsen en er ook foerageren. Ze foerageren tot op enkele kilometers van de hoofdburcht.

Als woonplaats van een das zijn hoofd en bijburchten te onderscheiden. De hoofdburchten worden vaak vele generaties door dassenfamilies bewoond en bestaan uit vele gangen met een verschillende intensiteit van gebruik. Burchten worden soms ook opnieuw in gebruik genomen als ze verlaten zijn. Meestal bevinden de burchten zich op verhogingen in het landschap of in duinen en dergelijke.

Bijburchten bestaan over het algemeen uit een enkele pijp (toegang) tot een hol. Ook deze burchten worden soms jaren achtereen gebruikt, maar dan als tijdelijke verblijfplaats voor één of meerdere nachten. Vaak liggen deze bijburchten op enige afstand van de hoofdburcht. De dieren verblijven in dergelijke bijburchten vooral in het actieve seizoen van de das, buiten de winter. Dan is de das namelijk veel minder actief, al gaat het dier niet in winterslaap.

verwacht permanent effect

De bijburcht in het plangebied bevindt zich ook in een hoger gelegen, opgehoogd stuk in de uiterwaarden, nabij de jachthaven. Gezien het feit dat het terrein waar de dassenburcht zich bevindt pas enige jaren geleden is opgehoogd, gaat het hier waarschijnlijk om een nieuwe bijburcht. Ten tijde van het veldonderzoek door adviesbureau Mertens was de bijburcht niet in gebruik, al waren er wel sporen te vinden van gebruik. De bijburcht ligt vlak bij de dijk, waar ook de aangetroffen sporen langs lopen.

figuur 3.3: bijburcht das

Bij de aanleg van de golfbaan zal rekening gehouden worden met de functie van deze bijburcht. Het ontwerp is zodanig aangepast dat er geen intensieve delen van de golfbaan binnen 50 meter van de bijburcht liggen. Hierbij moet gedacht worden aan de kantine, de parkeerplaatsen, Tees (afslagplaats) en Holes (eindpunt). Gebruik van een golfbaan is neutraal gedurende de dag, mits de golfspelers minimaal 50 meter van de burcht verwijderd blijven, maar negatief door verstoring buiten de daglichtperiode (menselijke activiteit -geluid en geuren- en verlichting) (Arcadis, 2005). De das zal daarom minder frequent gebruik kunnen maken van het plangebied, zolang er mensen aanwezig zijn. Ook de aanleg van de golfbaan zal ook een ander beheer met zich meebrengen, wat negatieve effecten op de voedselvoorziening tot gevolg kan hebben. Omdat er echter een grotere recreatieve druk op het gebied om de bijburcht komt te liggen, het foerageergebied minder geschikt wordt en er in de nieuwe situatie een toename van geluidsverstoring zal zijn, kunnen negatieve effecten niet geheel worden uitgesloten. De das is een strikt beschermde soort uit de 3^e beschermingscategorie van de Flora- en faunawet, verstoring van het leefgebied niet zonder ontheffing mag plaatsvinden. Bij een dergelijke ontheffing wordt een aantal voorwaarden gesteld.

verwachtte tijdelijke effecten

Tijdens de aanleg van het golfterrein kan sprake zijn van negatieve effecten door tijdelijk verlies van leefgebied (foerageergebied) doordat grondbewerking en dergelijke zal plaatsvinden voor de realisatie. Aangezien de dassen bijburcht en de sporen alleen zijn aangetroffen in het meest westelijke deel, en niet in het intensiever gebruikte oostelijke deel tegen het dorp, zal het tijdelijke verlies van leefgebied beperkt zijn tot een oppervlak van enkele hectares, een klein oppervlak gezien de grootte van het gehele leefgebied. Ook zal er een toename van versturende effecten zijn tijdens de aanleg van de golfbaan door de aanwezigheid van mensen en machines.

Om negatieve effecten te voorkomen en te compenseren, wordt een aantal maatregelen genomen.

compenserende en mitigerende maatregelen

Een golfbaan bestaat vaak uit een groot oppervlak dat slechts deels intensief wordt gebruikt. Als zodanig is er in het minder intensief gebruikte deel ruimte voor natuurontwikkeling, zie ook het rapport "Dassen en golfbanen duurzaam samen" (Arcadis, 2005). Als compenserende maatregel voor de das zal er bij de aanleg van de golfbaan rekening worden gehouden met de eisen die dit dier stelt aan zijn leefgebied zodat de das ook in de toekomst gebruik kan maken van de deelgebieden:

- de golfbaan wordt op een ecologische manier aangelegd. Door de aanleg van kleinschalige groene (lijn)elementen en poeltjes zal de omgeving waarschijnlijk zelfs meer geschikt zijn als onderdeel van het leefgebied van de das dan nu het geval is. Een golfbaan kan 's nachts zeker een geschikt leefgebied vormen voor de das (Arcadis, 2005);
- de randen, die van minder groot belang zijn voor de golfers, zullen minder vaak worden gemaaid (een aantal keren per jaar) en niet te intensief worden bemest. Deze randen dienen zo "regenworm vriendelijk mogelijk" (enigszins vochtig, grondwatertrap III/IV) te worden aangelegd. De randen mogen niet te verruigd zijn, maar dienen enigszins voedselrijk te zijn. Bestrijdingsmiddelen worden in deze zone minimaal toegepast. Aangezien de das 's nachts regenwormen "opzuigt" uit de grasmat, zal van schade niet of nauwelijks sprake zijn (Arcadis, 2005);
- intensieve onderdelen van de golfbaan (Tees, Holes, kantine en parkeerplaatsen) worden op minimaal 50 meter van de bijburcht aangelegd.
- verlichting in de avonduren wordt in deelgebied 2 niet toegepast;
- de bijburchtlocatie en de directe omgeving worden niet omgevormd tot golfbaan waardoor deze door het ecologisch beheer in de toekomst weer geschikt is voor de das. Om de bijburcht locatie wordt een bosje met inheemse bes- en bloemdragende beplanting aangeplant om verstoringkansen te verkleinen;
- het hoofdgebouw, de kantine en de parkeerplaats worden aangelegd in één van de andere deelgebieden. Daarmee zijn de grote versturende elementen ver verwijderd van de bijburcht.

Voordat wordt begonnen met de grondwerkzaamheden zal controle plaatsvinden of de bijburcht op dat moment actief wordt bewoond. Is dat het geval dan zal worden gewacht tot deze weer is verlaten. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door een deskundige op het gebied van zoogdieren. Bij voorkeur dient te worden gestart buiten de kraamperiode (1 januari-15 april).

De negatieve effecten van dassen op golfbanen zijn over het algemeen gering. Beperkte schade kan echter niet worden uitgesloten. Deze schade is meestal snel te herstellen. Een probleem kan het loskrabben van een al losliggende graszode of het maken van kuiltjes zijn, om engerlingen of emelten te zoeken als er niet voldoende regenwormen aanwezig zijn. Deze engerlingen en emelten zorgen ervoor dat de grasmat los komt te liggen waardoor deze makkelijk losgekrabd kan worden door de das. De kans op schade aan greens is vanwege de specifieke (kunstmatige) bodemopbouw, waterhuishouding en zuurgraad op de greens heel gering omdat de greenondergrond vrijwel geen bodemfauna herbergt en dus geen prooiën voor de das biedt (Arcadis, 2005). Er zijn overigens meerdere gevallen bekend van burchten op golfbanen, waarbij beide functies goed samen gaan.

3.3.3 *vleermuizen*

Volgens verspreidingsgegevens (Broekhuizen, 1992) komen vleermuizen als gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), baardvleermuis (*Myotis mystacinus*), franje-staart (*Myotis nattereri*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) en watervleermuis (*Myotis daubentonii*) in de omgeving voor. Gegevens van de provincie Gelderland geven inderdaad in de nabije omgeving van het plangebied belangrijke gebieden weer (zie figuur 3.2).

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten, boombewonende soorten en soorten die van beide elementen gebruik maken. Van vleermuizen is niet alleen de verblijfplaats zelf beschermd, maar ook onderdelen van het leefgebied zijn beschermd. Omdat de soorten vaak jarenlang gebruikmaken van vaste aanvliegroutes tussen verblijfsplaatsen en foerageergebied, zijn deze lijnelementen cruciaal voor de instandhouding van het leefgebied.

In het plangebied worden echter geen oude bomen gekapt en is ook geen sprake van de sloop van bebouwing. Van aantasting van verblijfplaatsen is dus geen sprake. Omdat ook geen lijnvormige opgaande groene elementen worden verwijderd, worden er geen negatieve invloeden op het leefgebied van vleermuizen verwacht. Door de aanleg van bosjes en singels met ondergroei en ruigere randen zal het plangebied in de toekomst op den duur zelfs meer geschikt zijn dan in de huidige situatie.

3.3.4 *vogels*

In een kleinschalig landschap met boerderijen, nabij de uiterwaarden, kunnen allerlei vogelsoorten worden aangetroffen. Soorten als koolmees (*Parus major*), merel (*Turdus merula*), houtduif (*Columba palumbus*), vink (*Fringilla coelebs*) kauw (*Corvus monedula*) huismus (*Passer domesticus*), turkse tortel (*Streptopelia decaocto*), pimpelmees (*Parus caeruleus*), roodborstje (*Erithacus rubecula*), winterkoninkje (*Troglodytes troglodytes*) en rofvogels als sperwer (*Accipiter nisus*) en torenvalk (*Falco tinnunculus*) kunnen zeker aanwezig zijn (SOVON, 2002). Nabij de uiterwaarden mogen ook watervogels worden verwacht. Weidevogels zullen minder prominent aanwezig zijn gezien het kleinschalige landschap.

Alle vogelsoorten zijn beschermd. Het betreft dan met name de actieve broedplaatsen en vaste verblijfplaatsen van deze soorten. Voor de meeste vogels loopt dit broedseizoen van half maart tot half juli.

Sommige vogelsoorten zoals uilen en spechten gebruiken hun nesten jaarrond als verblijfplaats. Ook zijn er vogels die elk jaar kunnen terugkeren op dezelfde locatie om te nestelen, bijvoorbeeld zwaluwen, maar ook buizerds (*Buteo buteo*). Ook buiten het broedseizoen van vogels hebben nesten van deze vogels een beschermde status. Voor de aantasting van belangrijke onderdelen van het leefgebied of vaste rust- en verblijfplaatsen van uilen en spechten dient een ontheffing te worden aangevraagd.

uilen en de buizerd

In het rapport van adviesbureau Mertens wordt melding gemaakt van een kerkuil (*Tito alba*) die nestelt in een kerkuilenkast in een schuur van een nabijgelegen boerderij, tussen de deelgebieden 1 en 3 in (zie bijlage 4). Op deze boerderij is ook een steenuilenkast (*Athene noctua*) aanwezig die in 2006 niet actief werd bewoond door de steenuil, wat wordt geweten aan het voorkomen van de steenmarter. Van een vaste verblijfplaats van de steenuil is daarom geen sprake. Mocht het dier zich in de toekomst weer vestigen in deze nestkast, dan zullen de deelgebieden weer een geschikte leefomgeving zijn door het beheer en de kleine landschapselementen. Van de buizerd is een nest aangetroffen in deelgebied 3, in een bosje wat zal blijven staan.

effecten

Dit betekent dat er niet direct vaste rust- en verblijfplaatsen (nestplaatsen) die jaarrond zijn beschermd van kerkuil of buizerd worden aangetast. Van aantasting van het leefgebied is ook geen sprake door de aanleg van kleine landschapselementen en extensiever beheerde randen op de golfbaan.

Door de grondbewerking kunnen de drie deelgebieden echter wel tijdelijk minder geschikt worden als foerageergebied. Vandaar dat wordt aangeraden deze grondbewerking in het voor- en najaar uit te voeren, buiten het kwetsbare broedseizoen waarin juist een grote voedselvoorraad nodig is en bij voorkeur in fasen. Voor de buizerd is dit gezien de ligging van zijn nest sowieso noodzakelijk om verstoring te voorkomen. Langs de dijk en in de nabijgelegen uiterwaarden zijn nog voldoende ruigtes aanwezig voor deze dieren om te jagen. De actieradius van de kerkuil en de buizerd zijn groot genoeg om elders te foerageren. Daarom zal het tijdelijk minder geschikt worden van de onderdelen van het leefgebied (foerageergebieden) in de deelgebieden van het plangebied waarschijnlijk niet resulteren in het ongeschikt worden van de verblijfplaatsen als de bovenstaande voorwaarden in acht worden genomen.

3.3.5 *amfibieën*

Op de website van Ravon (www.ravon.nl) kan een indicatie verkregen worden van de verspreiding van amfibieën, reptielen en vissen. Volgens Ravon komen in de omgeving van het plangebied amfibieën als bruine kikker (*Rana temporaria*), gewone pad (*Bufo bufo*), kleine watersalamander (*Triturus vulgaris*) en meer strikt beschermde soorten als kamsalamander (*Triturus cristatus*) en rugstreeppad (*Bufo calamita*) voor.

Een rapportage uit 1995 "amfibieën in de gemeente Angerlo" (opgesteld door RAVON afdeling Gelderland) geeft aan dat soorten als de kamsalamander, rugstreeppad en kleine watersalamander voorkomen in de binnen- en buitendijkse terreinen tussen Lathum en Giesbeek. Daarnaast zijn de gewone pad, bruine kikker en groene kikker waargenomen.

Amfibieën stellen een aantal eisen aan hun leefomgeving. Hierbij kan onderscheid gemaakt worden tussen hun voortplantingsplaats, meestal een poel of ondiep watertje zonder vissen, en hun landbiotoop. De meer algemene soorten stellen weinig eisen aan hun leefomgeving. Vaak is een vijver en voldoende dekking in de vorm van ruigte, struiken of een singel al genoeg. De meer strikt beschermde soorten stellen ook strikte eisen aan hun leefomgeving.

Omdat meer strikt beschermde soorten niet op voorhand konden worden uitgesloten zijn de deelgebieden onderzocht op de aanwezigheid van amfibieën. Hieruit bleek dat in deelgebied 2 amfibieën voorkomen. Aangetroffen zijn de bruine kikker, de gewone pad en de grote groene kikker, ofwel de meerkikker (*Rana ridibunda*). Net buiten deelgebied 2, in de uiterwaarden, zijn roepende rugstreeppadden aangetroffen. Deze bevinden zich in de nabijgelegen niet opgehoogde uiterwaarden en het woongebied. Dit is waarschijnlijk de volgens Natuurloket aanwezige strikt beschermde amfibieënssoort. Tijdens geen van de inventarisatierondes in maart, april en juni zijn geen strikt beschermde soorten in één van de deelgebieden aangetroffen. Ook de rugstreeppad niet. De aanwezigheid van deze soorten is daarom niet waarschijnlijk.

rugstreeppad

De rugstreeppad is een echte pionierssoort die ook vaak op bouwterreinen wordt aangetroffen. Bij grondwerkzaamheden en als zand wordt opgespoten, wordt het terrein geschikt voor deze strikt beschermde soort omdat dan losse, vergraafbare grond aanwezig is. Bij vervolg van grondwerkzaamheden kunnen dan rugstreeppadden worden gedood. Er worden maatregelen aanbevolen om kolonisatie te voorkomen in de vorm van het plaatsen van een padenscherp, het dempen van natte plekken en het niet te lang braak laten liggen van de grond (zie ook bijlage 6).

In de toekomstige situatie wordt het deelgebied meer geschikt voor de rugstreeppad door de aanleg van zandbunkers en kleine waterelementen. Dit betekent een uitbreiding van het leefgebied van dit dier. Ook andere amfibieën kunnen hiervan profiteren. Het aanleggen van een paddenpoel zou de lokale populatie kunnen versterken. Een paddenpoel mag geen vissen bevatten en dient één keer in de paar jaar droog te vallen. Meer informatie is te vinden op www.ravon.nl.

3.3.6 *reptielen*

Volgens verspreidingsgegevens van Ravon wordt alleen de ringslang (*Natrix natrix*) nabij het plangebied verwacht. Aan de overzijde van de rivier kunnen echter ook soorten als hazelworm (*Anguis fragilis*), gladde slang (*Coronella austriacus*), adder (*Vipera berus*) en zandhagedis (*Lacerta agilis*) in de Veluwe aanwezig zijn. Omdat gezien de ligging nabij de Veluwe en de mogelijke aanwezigheid van de ringslang in de uiterwaarden de aanwezigheid van reptielen niet op voorhand kon worden uitgesloten is ook deze soortengroep nader onderzocht. Tijdens de veldinventarisatierondes door het onderzoeksbureau zijn echter geen reptielen waargenomen. Op basis van dit onderzoek kunnen soorten uit deze soortengroep worden uitgesloten.

3.3.7 *vissen*

Omdat er in het plangebied geen permanent watervoerende elementen aanwezig zijn, kan de aanwezigheid van vissen worden uitgesloten.

3.3.8 *insecten (vlinders, libellen, sprinkhanen) en overige soortengroepen*

Slechts een beperkt aantal van de zeer soortenrijke groep van de insecten is beschermd. De habitateisen van beschermde soorten binnen deze groep zijn vaak zeer locatiespecifiek en gebonden aan zeer bijzondere biotopen. In de intensief gebruikte deelgebieden 1 en 3, en het opgehoogde deelgebied 2 nabij een woongebied, zijn dergelijke biotopen niet aanwezig. Beschermde insecten of soorten uit de soortgroepen van de mollusken, tweekleppigen of kreeftachtigen worden niet verwacht.

4 CONCLUSIE

Het plangebied in de Rhederlaag nabij het dorp Giesbeek bestaat uit drie deelgebieden waar de aanleg van een short-golfbaan beoogd is. Twee van de deelgebieden liggen binnendijs. Deelgebied 1 is hoofdzakelijk in gebruik als weiland. Deelgebied 3 is in gebruik als parkeerterrein en kent een enigszins gecultiveerde aanleg. Deelgebied 2 is een verhoogd, buitendijs liggend terrein nabij de jachthaven. Terreindeel 2 maakt de meest natuurlijke indruk door de ruigte en de braakligging.

4.1 GEBIEDSBESCHERMING

natuurbeschermingswet

In de eerste plaats wordt geconstateerd dat er door de inrichting als golfbaan geen sprake is van areaalverlies binnen het Vogelrichtlijngebied (Natura2000 gebied) omdat het er geen deel van uit maakt (ongeveer 100 meter afstand). De functie van het plangebied voor de aangewezen soorten is gezien de kleinschalige omgeving zeer gering of niet aanwezig. Van directe effecten is daarom geen sprake.

Ten tweede dienen de indirecte effecten (verstoring als gevolg van de golfbaan, zowel in de aanleg- als de gebruiksfase) te worden nagegaan. Omdat er in de omgeving al veel verstoring aanwezig is zal deze verstoring door een extensieve sport als golf niet toenemen. De activiteiten vinden hoofdzakelijk in de zomer en overdag plaats. Negatieve effecten op rustende wintergasten in de nieuwe situatie worden niet verwacht.

Tussen het Vogelrichtlijngebied en de deelgebieden 1 en 3 ligt een dijk die veel van de negatieve invloeden zal bufferen als een geluidswal.

Gedurende de aanlegfase zal er mogelijk wel sprake zijn van een grotere geluids- en bewegingsverstoring als gevolg van bouw- en grondbewerkingsactiviteiten. Het is daarom van belang om de uitvoering van deze werkzaamheden af te stemmen op het gebruik van het terrein en de directe omgeving door vogels en andere (beschermde) soorten, daarbij rekening houdend met kwetsbare perioden en tijd. *In dit geval zal dit betekenen dat werkzaamheden overdag moeten plaatsvinden (zodat rustende ganzen en zwanen op het open water niet verstoord raken) en dat de wintermaanden minder geschikt zijn in verband met de aanwezige watervogels.*

ehs

Omdat de deelgebieden op enige afstand van de EHS liggen en in de toekomstige situatie geen grote negatieve effecten op de EHS worden verwacht, is gebiedsbescherming in het kader van de EHS niet van toepassing.

4.2 SOORTENBESCHERMING

In het kader van de Flora- en faunawet dient te worden nagegaan of vaste rust- en verblijfplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt) of dieren opzettelijk worden verontrust (zoals dat bijvoorbeeld op een luchthaven gebeurt om vogels te weren). Invloeden die leiden tot een verminderde geschiktheid als bijvoorbeeld foerageergebied zijn niet ontheffingsplichtig, tenzij het een zodanig belang betreft dat bij het wegvallen van deze functie ook vaste rust- en verblijfplaatsen niet langer kunnen functioneren.

De meeste van de (mogelijk) voorkomende soorten zoals de plantensoort brede wespen-orchis, de zoogdiersoorten egel, mol, verschillende muis- en ratachtigen en amfibieën als bruine kikker en gewone pad zijn beschermd en vallen onder het lichte beschermingsregime van de Flora- en faunawet. Hiervoor geldt dat aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen op basis van een vrijstelling mogelijk is, zonder dat er sprake is van procedurele consequenties.

Er zijn ook meer strikt beschermde soorten aangetroffen in (de omgeving van) de deelgebieden. Het gaat om steenmarter, rugstreeppad, buizerd, kerkuil en das.

steenmarter

Er verblijft mogelijk een steenmarter op een boerenbedrijf net buiten het plangebied. Door het tijdelijk ongeschikt worden van de drie deelgebieden als foerageergebied zal deze vaste rust- en verblijfplaats van dit zeer mobiele dier niet indirect worden aangetast omdat er voldoende alternatieve foerageermogelijkheden in de omgeving zijn. De steenmarter is beschermd volgens de 2^e beschermingscategorie van de Flora- en faunawet.

rugstreeppad

De rugstreeppad is net buiten deelgebied 2, tegen de recreatieplas aangetroffen. Tijdens meerdere inventarisatierondes in maart, april en juni is het dier niet in deelgebied 2 of in beide andere deelgebieden aangetroffen. Daaruit kan worden geconcludeerd dat het plangebied in de huidige situatie waarschijnlijk geen functie heeft voor dit dier. Bij grondwerkzaamheden worden de deelgebieden echter wel geschikt, evenals in de nieuwe situatie met zandbunkers en poelen. Om negatieve effecten te voorkomen worden in paragraaf 4.3.3 maatregelen aanbevolen.

Als aanvulling daarop, in het kader van de zorgplicht, wordt aanbevolen grote grondwerkzaamheden niet te laten plaatsvinden in de periode september-april. De plaatsing van een paddenscherm met paddenrooster in de loop van april of in mei (als alle dieren in hun voortplantingspoelen zitten) is nodig om kolonisatie te voorkomen. Verder wordt aanbevolen te starten met grondwerkzaamheden na begin april en buiten de bovengenoemde periode. De rugstreeppad is beschermd volgens de 3^e beschermingscategorie van de Flora- en faunawet en bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

kerkuil en buizerd

De jaarrond op een locatie verblijvende kerkuil komt ook in de omgeving voor. De kerkuil heeft een nest(kast) in de boerderij tussen deelgebied 1 en 3 in. Vanwege de grote actieradius van dit dier en de aanwezigheid van begroeide dijktafsluitingen en uiterwaarden zal het leefgebied van dit dier niet zodanig worden aangetast tijdens de werkzaamheden dat de verblijfplaats ongeschikt wordt. In de toekomst is zijn de deelgebieden wel weer geschikt als foerageergebied voor dit dier als de golfbaan ecologisch wordt ingericht. *Om tijdelijke effecten te beperken is dient zo veel mogelijk buiten het broedseizoen (half maart tot half juli) te worden gewerkt, en bij voorkeur in fasen.*

De buizerd heeft een horst in deelgebied 3, in een bosje. Dit bosje wordt gehandhaafd. Aangezien de buizerd vaak jaarlijks terug keert op een locatie, kan dit nest weer worden gebruikt. *Er mogen in het broedseizoen geen zware, verstorende werkzaamheden worden uitgevoerd nabij dit nest.*

Vogels zijn beschermd volgens de 3^e beschermingscategorie van de Flora- en faunawet.

das

Van de das zijn een paar foerageerroutes en een bijburcht gevonden in het plangebied. De bijburcht wordt in het plan gehandhaafd, maar verstoring en aantasting van het leefgebied van de das is ontheffingsplichtig. De aanwezigheid van mensen is verstorend voor de das, die is beschermd volgens de 3^e beschermingscategorie van de Flora- en faunawet.

4.3 CONSEQUENTIES

4.3.1 *natuurbeschermingswet*

Er worden geen negatieve effecten, en dus geen procedurele consequenties in het kader van de Natuurbeschermingswet verwacht als werkzaamheden overdag plaatsvinden (zodat rustende ganzen en zwanen op het open water niet verstoord raken), bij voorkeur buiten de wintermaanden.

4.3.2 *flora- en faunawet*

In het plangebied en de directe omgeving komt een aantal verschillende ontheffingsplichtige soorten voor. Als de deelgebieden natuurvriendelijk worden ingericht en beheerd, en als het bosje met de buizerdhorst behouden blijft, is voor deze soorten geen ontheffing noodzakelijk. Wel wordt aanbevolen rekening te houden met een aantal perioden:

Gezien het grote aantal kwetsbare soorten in de omgeving zijn aanbevelingen gedaan om in deelgebied 2 buiten de periode september–april (in verband met rugstreeppad en het rustseizoen van overwinterende wintervogels) te werken en in de loop van april of in mei, tijdens het voortplantingsseizoen van de rugstreeppad, voordat met grondwerkzaamheden wordt gestart, reeds een paddenscherp met paddenroosters te plaatsen (bijlage 6). Er zijn dan zeker geen rugstreeppadden aanwezig in het deelgebied, en her(kolonisatie) is dan niet meer mogelijk. In de deelgebieden 1 en 3 dienen grote grondwerkzaamheden bij voorkeur zo veel mogelijk buiten half maart tot half juli te worden uitgevoerd (vanwege kerkuil en buizerd).

Omdat het leefgebied van de das wel wordt verstoord, wordt hiervoor een ontheffing aangevraagd.

ontheffingsaanvraag

Omdat een bijburcht van de das wordt aangetast bij de aanleg van de golfbaan en een onderdeel van het foerageergebied tijdelijk ongeschikt en permanent minder geschikt wordt, is een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet voor deze ingreep nodig. In bijgaand overzicht op de volgende pagina wordt dit weergegeven.

Ruimtelijke ingreep	Gevolg	Beschermde soorten	Overtreding artikel Flora- en faunawet	Ontheffing aangevraagd voor de periode
aanleg en gebruik short-golfbaan	tijdelijk ongeschikt maken en permanent verstoren van onderdeel van het leefgebied.	Das (Meles meles)	Artikel 11	1 maart 2007 t/m 29 februari 2012

ontheffingscriteria

Er gelden drie criteria bij het verlenen van een ontheffing:

- 1 er is sprake van een in de wet genoemd belang:
Uitvoering van werkzaamheden in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling of inrichting worden beschouwd als een in de wet genoemd belang. Aan dit criterium kan derhalve worden voldaan;
- 2 er is geen alternatief:
De beleidsstrategie voor het Rhederlaag vanuit het KAN is intensivering van het gebruik van de bestaande voorzieningen. Dit kan worden bereikt door: promotie, vergroten van de ontsluiting van het gebied, vergroten en uitbreiden van de gebruiksmogelijkheden en vergroten van de bestedingen door bijvoorbeeld aanvullende voorzieningen.

Bij de ruimtelijke uitwerking per cluster staat het Rhederlaag specifiek genoemd. Het gebied kan fungeren als recreatief uitloophet gebied vanuit de stedelijke gebieden van Arnhem en Westervoort-Duiven.

De provincie heeft in het streekplan vastgelegd dat concentratie van recreatie, waarbij aangesloten wordt bij de omgevingskenmerken en de regionale identiteit, gewenst is. Voorliggend plan sluit aan bij de recreatieve activiteiten van het Rhederlaag (uit de bestemmingsplantoelichting);

Masterplan Rhederlaag, RGV Holding

De beleidsstrategie voor het Rhederlaag in de toeristisch-recreatieve structuurvisie Knoop punt Arnhem-Nijmegen is gericht op intensivering. De nieuwe short-golfbaan sluit hierbij aan (uit de bestemmingsplantoelichting);

Een uitgangspunt voor de ontwikkeling en intensivering van het Rhederlaag is de opvang van de groei van de recreatiesector mede als gevolg van de ontwikkelingen in het KAN. Naast deze kwantitatieve groei moet het Rhederlaag ook inspelen op de behoefte aan variatie, attractiviteit en afwisseling in het recreatieve product. Om in het gebied te kunnen investeren in beheer, onderhoud, veiligheid en in nieuwe non-profitvoorzieningen en de voorzieningen economische duurzaam in stand te houden, moeten commerciële activiteiten worden ontplooid. Een gevarieerde landschappelijke inrichting, met hoogteverschillen en beplanting vormt de onderlegger voor de verschillende openluchtactiviteiten en evenementen. Wegen en paden moeten het gebied ontsluiten. Toiletgebouwen en kiosken zijn noodzakelijk om vervuiling van bodem en water te voorkomen. Daarnaast vervullen de kiosken een rol in het preventief toezicht.

Het masterplan is uitsluitend te beschouwen als het beleid van de RGV.

De aanleg van een golfbaan is niet opgenomen in het Masterplan van de RGV. Wel past deze ontwikkeling binnen het gedachtegoed van dit plan: het realiseren van een hoogwaardig recreatiegebied.

De locatie van de golfbaan is gekozen vanwege het feit dat deze gronden in eigendom waren bij de ontwikkelaar. De drie delen kunnen niet los van elkaar worden gezien. Het niet ontwikkelen van één deel zou betekenen dat de golfbaan te klein wordt. Deze drie delen gezamenlijk ontwikkelen heeft dus ook een logistieke noodzaak voor de ontwikkelaar en exploitant. Voor de locatie is daarmee geen alternatief.

Bij de aanleg van de golfbaan wordt rekening gehouden met de aanwezigheid van de das door de onderstaande mitigerende en compenserende maatregelen (zie volgende pagina). Er is hierbij gekozen voor een andere inrichting (alternatieve inrichtingschets) dan in eerste instantie de bedoeling was om effecten op de bijburcht van de das te minimaliseren;

- 3 doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort: Informatie van de website van het Ministerie van LNV geeft aan dat de das tamelijk algemeen tot algemeen is in een groot deel van Nederland. Het grootste gevaar voor het leefgebied van de das is versnippering en de doorkruising van het leefgebied door wegen. De nummer 1 doodsoorzaak onder volwassen dassen is het verkeer.

Aangezien het plangebied in een relatief drukke en bebouwde omgeving ligt, en het zwaartepunt van het leefgebied van de das aan de noordzijde van de rivier ligt, zal het in deelgebied 2 niet gaan om primair leefgebied voor een grote populatie. Het oppervlak is te klein om een essentieel onderdeel te zijn. In de toekomst wordt dit deel van het leefgebied waarschijnlijk meer geschikt voor de das dan nu het geval is. De aantasting van een bijburcht, een tijdelijke verblijfplaats op enige afstand van de hoofdburcht, zal het duurzaam voortbestaan van de lokale populatie niet in gevaar brengen. De landelijke populatie komt zeker niet in gevaar. Om negatieve effecten zoveel mogelijk te beperken worden de onderstaande maatregelen aanbevolen.

compenserende en mitigerende maatregelen

Omdat de das een kwetsbare en strikt beschermde diersoort is, dienen compenserende en mitigerende maatregelen te worden getroffen. Hiervoor is eerder een aantal maatregelen genoemd die hieronder nogmaals worden weergegeven:

- de golfbaan wordt op een ecologische manier aangelegd. Door de aanleg van kleinschalige groene (lijn)elementen en poeltjes zal de omgeving waarschijnlijk meer geschikt zijn als onderdeel van het leefgebied van de das dan nu het geval is. Een golfbaan kan zeker een geschikt leefgebied vormen voor de das (Arcadis, 2005);
- de randen, die van minder groot belang zijn voor de golfers, zullen minder vaak worden gemaaid (een aantal keren per jaar) en niet te intensief worden bemest. Deze randen dienen zo “regenworm vriendelijk mogelijk” (enigszins vochtig, grondwatertrap III/IV) te worden aangelegd. De randen mogen niet te vervuigd zijn, en dienen enigszins voedselrijk te zijn (bij voorkeur bemest met stalmest). Bestrijdingsmiddelen worden in deze zone niet toegepast. Aangezien de das ’s nachts regenwormen “opzuigt” uit de grasmat, zal van schade niet of nauwelijks sprake zijn (Arcadis, 2005);
- verlichting in de avonduren wordt in deelgebied 2 niet toegepast;
- de bijburchtlocatie en de directe omgeving worden niet omgevormd tot golfbaan waardoor deze, in combinatie met de randen van de golfbaan, door het ecologisch beheer, in de toekomst weer geschikt is voor de das. Om de bijburcht locatie wordt een bosje met inheemse stekelige beplanting (meidoorn, sleedoorn) aangeplant tot minimaal 5 meter van de bijburcht, om verstoring, directe interactie en betreding van de burchtlocatie zoveel mogelijk te voorkomen;
- het hoofdgebouw, de kantine en de parkeerplaats worden aangelegd in één van de andere deelgebieden. Daarmee zijn de grote verstorende elementen ver verwijderd van de bijburcht;
- de bovengenoemde maatregelen worden uitgevoerd onder begeleiding van een ter zake kundige (ecoloog).

Voordat wordt begonnen met de grondwerkzaamheden zal controle plaatsvinden of de bijburcht op dat moment actief wordt bewoond. Is dat het geval dan zal worden gewacht tot deze weer is verlaten. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door een deskundige op het gebied van zoogdieren. Bij voorkeur dienen werkzaamheden in deelgebied 2 te worden gestart buiten de kraamperiode (1 januari-15 april).

4.3.3 overige algemene consequenties

Gezien het grote aantal kwetsbare soorten in de omgeving zijn aanbevelingen gedaan om in deelgebied 2 buiten de periode september–april te werken (in verband met rugstreeppad en het rustseizoen van overwinterende wintervogels). Voordat met grondwerkzaamheden wordt gestart, moet in de loop van april of mei, tijdens het voortplantingsseizoen van de rugstreeppad, een paddenscherm met paddenroosters worden geplaatst (zie ook bijlage 6). Er zijn dan zeker geen rugstreeppadden aanwezig in het deelgebied, en her(kolonisatie) is dan niet meer mogelijk. Op deze manier kan afdoende worden voldaan aan de zorgplicht.

Verder zijn twee voorwaarden vanuit de Flora- en faunawet altijd van toepassing:

- in het broedseizoen van vogels (globaal half maart tot half juli) mogen de vegetatie, bosjes en opstallen in het plangebied niet worden verwijderd. De start van werkzaamheden tijdens deze periode zouden leiden tot directe verstoring van broedvo-

gels en het broedsucces. Alle vogels zijn beschermd. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zouden kunnen verstoren;

- op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat bij het uitvoeren van werkzaamheden altijd rekening moet worden gehouden met aanwezige planten en dieren. Dieren moeten de gelegenheid hebben om uit te wijken en mogen niet opzettelijk worden gedood. Dit kan door:
 - voortijdig maaien van het plangebied zodat dieren wegtrekken;
 - het beperken van verlichting tijdens de avonduren in zomer, voorjaar en herfst ten behoeve van vleermuizen en andere nachtdieren;

4.4 AANBEVELINGEN

Verder is er vanuit een ecologisch oogpunt een aantal vrijblijvende aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting:

- Het verdient aanbeveling de gebiedskwaliteiten met veel struwelen en opgaande beplanting zoveel mogelijk te handhaven. Het duurt jaren voorat de groenstructuur weer geschikt is voor flora en fauna;
- Het creëren van ruigtes en struwelen op de nieuwe locatie verdient aanbeveling. Het beste zijn, ecologisch gezien, inheemse bes- en bloemdragende struiken en planten;
- Verder wordt aanbevolen kikker-/paddenpoelen aan te leggen. Dit zijn ondiepe poelen die in droge zomers droogvallen. Zo krijgen vissen geen vestigingskansen.

Rapportage voor kilometerhok X:200 / Y:444

Soortgroep	FF*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	1			2	goed	-	1991-2004
Mossen					redelijk		1996-2006
Korstmossen					niet onderzocht		1991-2006
Paddestoelen					niet onderzocht		1990-2005
Zoogdieren					niet onderzocht		1995-2005
Broedvogels		2			slecht	0%	1994-2005
Watervogels		42			goed	0%	96/97-03/04
Reptielen					niet onderzocht		1991-2005
Amfibieën	4	1	1		matig	51-100%	1991-2005
Vissen					slecht		1991-2005
Dagvlinders					niet onderzocht		1995-2005
Nachtvlinders					niet onderzocht		1980-2005
Libellen					niet onderzocht		1991-2005
Sprinkhanen					niet onderzocht		1991-2005
Overige ongewervelden					slecht		1991-2005

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

* Legenda

FF = Flora- en faunawet
 lijst 1 / lijst 2+3
H/V = Habitatrichtlijn (alleen
 bijlage 1 en 2) of Vogelrichtlijn
RL = Rode Lijst
 (#) = tevens **meetnetgegevens**
 verzameld.

Volledigheid onderzoek: Hiermee
 wordt aangegeven of op basis van
 de gebrachte bezoeken een volledig
 overzicht is te verwachten van de
 soorten van de betreffende
 soortgroep. Een **toelichting** op
 deze categorieën kunt u vinden
 onderaan deze rapportage.

Actualiteit: per groep is
 aangegeven uit welke periode de
 gegevens zijn opgenomen.

■ niet van toepassing

Arcadis, 2005, Dassen en golfbanen duurzaam samen? Naar een planologisch toetsingskader voor golfbanen in dassenleefgebied, in opdracht van de provincie Noord-Brabant.

Broekhuizen, S e.a., 1992, Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht.

RAVON, 1995, Amfibieën in de gemeente Angerlo, RAVON.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Websites:

www.ravon.nl

www.vleermuis.net

www.natuurloket.nl

www.vogelbescherming.nl

www.gelderland.nl

www.dasenboom.nl

Bij de realisatie van de golfbaan in de Rhederlaag dient met het belang van het gebied voor rugstreeppadden rekening te worden gehouden. Afscherming van het terrein is een van de genoemde maatregelen. De afscherming kan worden bereikt door anti-worteldoek toe te passen zolang het een tijdelijke (tot enkele maanden) voorziening betreft. Het anti-worteldoek dient te bestaan uit een stevig materiaal, maar niet van een specifiek merk of materiaal.

De volgende zijn te geven met betrekking tot het plaatsen van het doek:

- scherm van anti-worteldoek boven de grond ongeveer 50 cm hoog;
- anti-worteldoek 5 cm ingraven (i.v.m. onderdoorkruipen van dieren);
- gewone paaltjes gebruiken waaraan anti-worteldoek wordt bevestigd (onderlinge afstand ongeveer 20 m, in ieder geval zodanig dat het doek niet slap hangt);
- krammen gebruiken om te bevestigen;
- anti-worteldoek bovenaan naar buiten toe omslaan, om de kop van het paaltje heen zodat een 'afdakje' ontstaat. Dit in verband met dieren die eventueel naar boven klimmen;
- voor de stevigheid een ijzerdraad bovenlangs spannen en daar het anti-worteldoek omslaan naar buiten toe;
- regelmatig (tweewekelijks) controleren op gaten;
- bij de ingangen paddenroosters toepassen. Een paddenrooster bestaat uit twee balken of bv. spoorstaven op 10 cm van elkaar met daartussen een ruimte waardoor de dieren zijdelings kunnen weggkomen naar buiten het paddenscherm. Een dergelijk rooster hindert het verkeer totaal niet. De ruimtes tussen de roosters dienen wel regelmatig schoongemaakt te worden op opvulling te voorkomen.

Rugstreeppadden trekken tot een kilometer van hun poel om een geschikt overwinteringsgebied te vinden. Gezien de beperkte afstand tot het voortplantingsgebied zal daarom moeten worden gestreefd naar een afscherming rondom het terrein tijdens grondwerkzaamheden. Bij het schrijven van een bestek zou maximaal moeten worden uitgegaan van het afschermen van het plangebied.

In een ideale situatie wordt begonnen met het afschermen van het plangebied als hierin geen rugstreeppadden aanwezig zijn. Ervan uitgaande dat de voortplantingsgebieden buiten het plangebied liggen, kan in de maanden april/mei, tijdens de piek van de voortplanting, het paddenscherm geplaatst worden.

Bijlage 2

Nijland, G. , juni 2007, Aanvullend advies Flora en faunawet en Natuurbeschermingswet voor de aanleg van een Short-golfbaan nabij Giesbeek, gemeente Zevenaar, in opdracht van Beekhuizen Onroerend Goed BV Giesbeek, AD.ECO, Leuvenheim.

Aanvullend advies Flora en faunawet en Natuurbeschermingswet voor de aanleg van een Short-golfbaan nabij Giesbeek, gemeente Zevenaar

**In opdracht van:
Beekhuizen Onroerend Goed BV
Giesbeek**

**AD.ECO
ecologisch onderzoek- en adviesbureau
Ir. G. Nijland**

Aanvullend advies Flora en faunawet en Natuurbeschermingswet voor de aanleg van een Short-golfbaan nabij Giesbeek, gemeente Zevenaar

Inhoud:

- 1 Inleiding**
- 2 Gegevens flora en fauna**
- 3 Kenschets gebied**
- 4 Natuurwaarden**
- 5 Conclusies**
- 6 Bronnen**

juni 2007

AD.ECO ecologisch onderzoek- en adviesbureau
Ir. G. Nijland
Spankerenseweg 11, 6974 BA Leuvenheim
Tel: 0575 567959, Mobiel 06 14287568
E-mail mail@ad-eco.nl, www.ad-eco.nl

Aanvullend advies Flora en faunawet en Natuurbeschermingswet voor de aanleg van een Short-golfbaan nabij Giesbeek, gemeente Zevenaar

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Ten zuiden van Giesbeek wil men in het recreatiegebied Rhederlaag een Short-golfbaan aanleggen. Hiervoor is een advies Flora- en faunawet uitgebracht door SAB Arnhem. Bij nader inzien wil men één van de drie deelgebieden anders situeren waardoor een aanvullend onderzoek nodig is. Dit wordt hier gepresenteerd.

Voor elk plan, dus ook een aanvulling op een plan, is het noodzakelijk dit te toetsen aan de Flora en faunawet en de natuurbeschermingswet, hetgeen in dit advies gebeurt.

1.2 Wetgeving

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Het soortenbeleid uit de Vogelrichtlijn van 1979 en de Habitatrichtlijn van 1992 van de Europese Unie is hiermee in de nationale wetgeving verwerkt.

Volgens de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde planten te verwijderen of te beschadigen (artikel 8), beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen (artikel 9) of opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen (artikel 11). Ook het rapen of beschadigen van eieren van beschermde dieren is verboden (artikel 12).

In aanvulling op de bestemmingsplanprocedure moet voor de uitvoering van alle ruimtelijke plannen worden onderzocht welke natuurwaarden aanwezig zijn en of er verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet zullen worden overtreden.

Dit rapport beschrijft de resultaten en conclusies van dit onderzoek voor het plan aanleg Short-golfbaan te Giesbeek.

Daarnaast is een afweging gemaakt over de haalbaarheid van de benodigde ontheffingen. Als aan de voorwaarden voor de verlening van die ontheffingen kan worden voldaan, moet in een volgend stadium een ontheffingsaanvraag worden ingediend bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

***Zorgplicht**

Achter de Flora- en faunawet staat het idee van de zorgplicht voor in het wild levende beschermde dieren en planten en hun leefomgeving. Beschermde zijn: de inheemse zoogdieren met uitzondering van Huismuis, Bruine rat en Zwarte rat, alle inheemse vogels, amfibieën en reptielen, sommige planten, vissen, vlinders, libellen, kevers en mieren en Rivierkreeft, Wijngaardslak en Bataafse stroommossel. De zorgplicht betekent dat een ontheffing van een van de verbodsbepalingen alleen kan worden verleend, als geen afbreuk wordt gedaan aan de goede staat van instandhouding van de soort. Deze voorwaarde geldt voor alle beschermde soorten.

***Soortenbescherming**

In een AMvB ex artikel 75 van de Flora- en faunawet (25 oktober 2004) is een driedeling gemaakt voor het beschermingsniveau van planten- en diersoorten.

In de AMvB is een lijst opgenomen van licht beschermde soorten (tabel 1). Dit zijn algemene soorten, waarvoor de goede staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling. Hiervoor hoeft sinds 25 oktober 2004 geen ontheffing meer te worden gevraagd. Voor soorten met een gemiddeld beschermingsniveau (tabel 2) kan een ontheffing worden verleend, als er sprake is van een in het maatschappelijk verkeer gebruikelijke activiteit. In dit geval moet worden aangetoond dat er geen redelijk alternatief voor de ingreep bestaat en dat de schade wordt gecompenseerd. Kennis van de locaties en het aantal, waarin de soort voorkomt, is hierbij noodzakelijk. Voor de zwaar beschermde soorten (tabel 3) kan slechts ontheffing worden verleend in geval van een activiteit van groot maatschappelijk belang. De voorwaarden van afwezigheid van een redelijk alternatief en compensatie van alle schade gelden ook hier. Locaties en aantallen moeten bekend zijn. De bescherming van deze soorten is aangemerkt als van belang voor de gehele Europese Unie. Deze soorten moeten daarom strikt worden beschermd.

De precieze indeling van alle 946 beschermde soorten over deze drie categorieën is op grond van de concept-AMvB alleen voor de licht beschermde soorten en de bedreigde soorten redelijk zeker.

*Gedragscodes voor soortenbescherming

De gedragscode heeft in de AMvB 2004 een formele status. Dit in die zin dat zij voorwaarde wordt om van bepaalde vrijstellingen gebruik te kunnen maken. Het blijft echter mogelijk ontheffingen aan te vragen. Sectoren of organisaties die besluiten een gedragscode op te stellen kunnen deze ter goedkeuring voorleggen aan de minister van LNV. De vrijstelling geldt dan voor de categorieën

- bestendig beheer en onderhoud,
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting,

waarbij aantoonbaar is gehandeld conform een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Een gedragscode maakt op systematische wijze duidelijk hoe aan de voorwaarden van de vrijstelling kan worden voldaan. Belangrijke elementen hierbij zijn de begrippen 'zorgvuldig handelen' en 'significante effecten'. Uitgangspunt is, dat de gedragscode een werkwijze beschrijft waarmee overtredingen van de ge- en verboden worden vermeden. Dit voor zover dat in redelijkheid van de bedrijven en personen kan worden verwacht. Daarmee wordt aan de zorgplicht en de eis van zorgvuldig werken (artikel 2 Flora- en faunawet) invulling gegeven. Verder worden verstoringen en dergelijke die toch nog optreden, beschouwd als onvermijdelijk (ten aanzien van individuele dieren) en niet relevant voor het behoud van de gunstige staat van instandhouding van de soort (informatie AMvB 2004).

*Habitat

De Flora- en faunawet beschermt individuele exemplaren van een soort en vaste rust- en verblijfplaatsen van diersoorten. Voor een goede instandhouding van een diersoort is echter ook behoud van foerageergebied en migratieroutes nodig. Dat wordt in dit rapport ook meegewogen.

*Rode lijst

In dit rapport wordt ook aandacht geschonken aan soorten van de Rode lijst. Hierop staan Nederlandse soorten die bijzondere aandacht nodig hebben. Deze soorten worden bedreigd, zijn erg kwetsbaar of nemen sterk in aantal af. De Rode lijsten zijn voor de meeste soortengroepen officieel door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vastgesteld. Toch is hun juridische status op dit moment onduidelijk. Veel Rode lijstsoorten (vooral planten) worden niet door de Flora- en faunawet beschermd.

*Natuurbeschermingswet

Naast het soortenbeleid uit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn wordt ook aandacht gevraagd voor de speciale beschermingszones uit deze regelgevingen, nu samengevoegd tot Natura 2000-gebieden. Deze zijn verwerkt in de Natuurbeschermingswet 1998 die oktober 2005 in werking is getreden. De Natura 2000 gebieden zijn beschermd conform de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn. Tevens horen tot de Natura 2000 gebieden alle natuurmonumenten die onder de vorige Natuurbeschermingswet vielen.

Een ruimtelijke ingreep in of een activiteit in de buurt van (externe werking) een speciale beschermingszone mag niet plaatsvinden als deze negatieve effecten heeft op de speciale beschermingszone, tenzij het gaat om dwingende redenen van zwaarwegend maatschappelijk belang. In dit geval moet worden aangetoond dat er geen redelijk alternatief bestaat en dat alle schade wordt gecompenseerd.

Ook de Ecologische hoofdstructuur uit het Structuurschema Groene Ruimte en de Provinciale Omgevingsplannen genieten deze bescherming.

De nieuwe Natuurbeschermingswet geeft regels over het beoordelen van activiteiten die negatieve gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000. Deze regels moeten gemeenten toepassen, en worden door de provincies getoetst, als zij een besluit nemen over zulke activiteiten. Voor een activiteit buiten een richtlijngebied waarvan zonder meer duidelijk is dat de activiteit geen gevolgen kan hebben voor een richtlijngebied, kan het reguliere besluitvormingsproces worden gevolgd. Let op dat in de motivering op het ontwerpbesluit voor het vaststellen van het bestemmingsplan door de gemeenteraad, alle voorgaande stappen (onderzoeken en adviezen en daaraan verbonden conclusies) goed zijn beschreven. Ook in de gevallen als de conclusie is dat het stappenplan niet verder hoeft te worden doorlopen. Het gevaar bestaat anders dat de rechter oordeelt dat het besluit niet voldoende gemotiveerd is.

2 Gegevens flora en fauna

Voor onderzoek van het gebied is gebruikgemaakt van de soortengroepen gegevens van Natuurloket, van waarnemingen uit de soortenatlassen en internet voor zoogdieren, reptielen en amfibieën (soortenkaarten internet), vissen (ook soortenkaarten internet), vlinders en libellen.

De gegevens van het natuurloket zijn verzameld per kilometerhok. Dat is een vak van één bij één kilometer. De Topografische Dienst heeft deze hokken ingevoerd als rasterverdeling van de topografische kaarten van Nederland. De gegevens van de landsdekkende soortenatlassen zijn verzameld per uurhok. Dat is een vak van vijf bij vijf kilometer, ook gekoppeld aan bovengenoemde verdeling.

Het project ligt in km-hok 200-444 en uurhok 40-25. Hiervan waren alleen goede gegevens van vaatplanten en watervogels voorhanden die echter zeer weinig representatief zijn voor het projectgebied. Bovendien is het gebied grotendeels al onderzocht door SAB Arnhem en nader onderzocht door Buro Mertens. De flora is bij het veldbezoek geïnventariseerd.

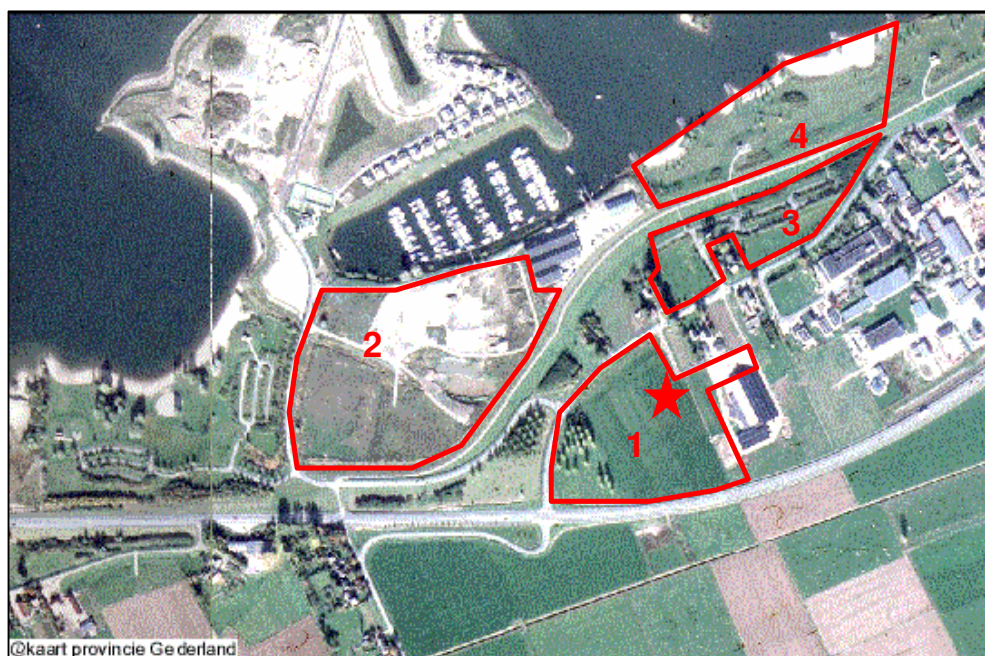
Gegevens die staan geregistreerd per kilometerhok of per uurhok zijn niet in alle gevallen met voldoende zekerheid tot het te onderzoeken plangebied te herleiden. Bovendien geven de meeste atlassen geen volledig beeld van de voorkomende soorten en zijn de gegevens vaak gedateerd.

Met behulp van de kennis over leefgebieden van soorten, de indruk die van het plangebied is verkregen is van alle groepen een compleet beeld ontstaan over het voorkomen van de soorten in het gebied.

Het gebied is op 12 juni 2007 bezocht om een indruk te krijgen van het gebied, de vaatplanten te inventariseren en de km-hok en uurhok gegevens in plaatselijk perspectief te zetten.

Kaart

Dit rapport betreft deelgebied 4 dat in de plaats komt van deelgebied 2.

3 Kenschets gebied

3.1 Beschrijving van het gebied (zie fig. vorige bladzijde)

Het plangebied ligt in de uiterwaarden van de IJssel tussen de dijk en de Lathumse plas in. Deze plas is ontstaan door zandwinning en daarna ingericht als recreatiegebied: de Rhederlaag.

De grondwaterstand is wisselend tussen 50 centimeter en meer dan 1 meter onder het maaiveld. Bij hoog water in de IJssel overstroomt het betrokken deelgebied.

3.2 Beschrijving van de plannen

Het hier beschreven deelgebied zou 4 holes van de aan te leggen golfbaan moeten bevatten. Daarbij wordt de aanwezige beplanting zo veel mogelijk gehandhaafd.

4 Natuurwaarden

4.1 Gebiedsbescherming

Direct naast de planlocatie ligt het Natura 2000 gebied De Uiterwaarden van de IJssel wat tevens tot de EHS-gebieden behoort. Dit gebied heeft een duidelijke relatie met het plangebied, als oeverzone van de plas. Daarom is het nodig voor dit plan overleg te hebben met de ambtenaar van de provincie die over de natuurbeschermingswet gaat.

Bij een aangepaste inrichting waarbij de oeverzone in tact blijft zal er naar mijn oordeel weinig veranderen aan de invloed op het Natura-2000 gebied. Nu is het een openbaar strandgedeelte dat op warme dagen redelijk druk bezocht wordt.

Soortbescherming

4.2 Vaatplanten

Gegevens

De gegevens zijn verzameld bij het veldbezoek op 12 juni 2007

Inventarisatie

In de geplante bosjes staan Zwarte els, Ratelpopulier, populieren, Hazelaar, Vuilboom, Grauwe en Geoorde wilgen, Schietwilg en Eenstijlige meidoorn met daaronder soorten als Kweek, Paarse dovenetel, Duizendblad, Robbertskruid, Zachte witbol, Ruw beemdgras, Fluiterkruid, Hondsdraf, Grote brandnetel, Kropaar en Margriet

In de ligweiden staan soorten als Engels raaigras, Ruw beemdgras, Fiorin, Rood zwenkgras, veel klaver (Rolklover, Witte klaver, Rode klaver, Liggende klaver en Kleine klaver), Paardebloem, Duizendblad, Zachte ooievaarsbek en Madeliefjes. Glanshaver, Grote vossenstaart, Kropaar, Ridderzuring en Haagwinde domineren op het dijktaalut.

Op een plek langs de oever kwelt water op. Hier groeien Lidrus, Waterbies, Tandzaad, Munt, Rode waterereprijs, Moerasstruisgras, Zilver schoon en Veldkers.

De kribben hebben een eigen begroeiing met Dauwbraam, Bijvoet, Honingklaver, Wilde bertram, Hondsdraf, Grote brandnetel, Kattestaart en Grote wederik

Effecten

Het plangebied herbergt geen bijzondere soorten, waarvoor ontheffing van de Flora- en faunawet gevraagd moet worden.

Fauna

4.3.1 Zoogdieren - Overige

Gegevens

Gebruik is gemaakt van de gegevens uit het rapport van SAB.

Inventarisatie

De enige waargenomen soort bij het veldbezoek is Konijn. Er zijn geen sporen van intensief gebruik van het gebied door Vos of Das gezien en zeker geen verblijfplaatsen. De aanwezige soorten zullen bij de aanleg gestoord worden maar dit zal geen invloed hebben op de stand van de soorten in dit gebied.

Effecten

Alle mogelijk aanwezige soorten zijn licht beschermd waarvoor geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Geen van deze soorten wordt is zijn voortbestaan bedreigd.

4.3.2 Zoogdieren - vleermuizen

Gegevens

De gebruikte gegevens zijn afkomstig uit de vleermuisatlas. Deze atlas geeft de verspreiding van vleermuissoorten op uurhok niveau weer. De gegevens zijn afkomstig van de periode 1985-1994. Deze gegevens zijn wat verouderd, maar nog redelijk bruikbaar voor de beoordeling van dit gebied.

Inventarisatie

In het uurhok rond het plangebied zijn volgens de atlas 4 soorten waargenomen. Dit zijn Gewone dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Watervleermuis en Laatvlieger. De eventueel in het gebied jagende vleermuizen zullen hinder ondervinden van de werkzaamheden. Het fourageergebied voor vleermuizen is na de werkzaamheden weer volledig beschikbaar. De aanwezige bomen hebben geen voor vleermuizen geschikte holten.

Effecten

Er is enige tijdelijke negatieve invloed te verwachten op de voorkomende fouragerende vleermuizen maar dit zal niet bedreigend zijn voor het voortbestaan van deze soorten in het gebied.

4.5 Vogels

Inventarisatie

De gebruikte gegevens zijn afkomstig van het rapport van SAB.

Gegevens

In het broedseizoen mag volgens de wet geen enkele vogelsoort gestoord worden dus mag dan alleen met het werk begonnen worden als aangetoond wordt dat er geen vogels broeden. Het broedseizoen wordt gerekend van 15 maart tot 15 juli.

Uit de inventarisatie blijkt dat er een gevarieerde vogelbevolking is in dit uurhok. De meeste soorten zijn die te verwachten zijn in het plangebied hebben eventueel tijdelijk last van de aanleg. Doordat de beplanting grotendeels in stand blijft zal deze last beperkt zijn.

Voor watervogels is dit gebied met zijn kleinschalige inrichting weinig geschikt, te besloten. Wel is de oeverzone van belang. Deze moet overzichtelijk zijn opdat de vogels zich op het water veilig kunnen voelen. In de trektijd zal deze zone ook gebruikt worden door doortrekkende steltlopers.

Effecten

De voorkomende soorten komen ook in de omgeving voor en worden door de werkzaamheden en veranderingen niet bedreigd in hun voortbestaan. In het winterhalfjaar wordt het golfterrein weinig gebruikt waardoor de rust van wintergasten niet verstoord wordt.

4.6 Amfibieën en reptielen

Gegevens

De gegevens van amfibieën en reptielen zijn afkomstig van verspreidingskaarten van RAVON op Internet. Hierop is de verspreiding per uurhok aangegeven voor de periode 2001-2005. Deze zijn redelijk recent en vrij wisselend in hun volledigheid.

Inventarisatie

In het rapport van SAB wordt al aangegeven dat de Kamsalamander hier niet voorkomt. In dit deelgebied is ook geen geschikte voortplantingsplaats aanwezig.

Maar de Rugstreeppad zou zeker in dit deelgebied kunnen voorkomen. Daarom zal hier met dezelfde beperking in werktijd (niet van september tot april) rekening moeten worden gehouden. Verder wordt het gebied na aanleg eerder meer dan minder geschikt voor de Rugstreeppad.

Effecten

Vrijwel alle mogelijk aanwezige soorten zijn licht beschermd waarvoor geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Geen van deze soorten wordt is zijn voortbestaan bedreigd.

De Rugstreeppad zal waarschijnlijk profiteren van de aanleg. Deze soort moet echter wel worden ontzien in de aanlegfase door alleen te werken tussen half april en eind augustus.

4.7 Vissen

Er is geen open water dus geen vissen.

4.8 Insecten

In dit deelgebied zijn geen beschermde vlinders en libellen te verwachten.

De aanwezige soorten zullen in bescheiden mate profiteren van de aanleg van de holes in dit gebied door vergroting van de variatie.

Beschermde kevers en mieren zijn niet te verwachten in dit gebied.

4.9 Overige

De aanwezigheid van de beschermde Rivierkreeft, Wijngaardslak en Bataafse stroommossel in het plangebied kan worden uitgesloten.

5 Conclusie

5.1 Gebiedsbescherming

Het plangebied ligt tegen de beschermingszone van de Ecologische hoofdstructuur en het Natura 2000 gebied van de Uiterwaarden van de IJssel aan. Er is sprake van enige externe werking gezien de ligging van het gebied. Deze zal echter niet substantieel verschillen van de huidige situatie. Daarom is het nodig voor dit plan overleg te hebben met de ambtenaar van de provincie die over de natuurbeschermingswet gaat. Om samen met hem tot deze conclusie te komen.

5.2 Soortbescherming

5.2.1 Niet bedreigde diersoorten

Er zijn geen floristische waarden in het plangebied waarvoor ontheffing moet worden aangevraagd.

De plannen bedreigen de in het gebied voorkomende insecten, amfibieën en zoogdieren niet.

Er komen geen reptielen of vissen voor.

5.2.2 Vogels

Alle vogelsoorten zijn beschermd op basis van de Flora en faunawet. Daarmee is in principe iedere ontwikkeling moeilijk te realiseren. Toch zal ontwikkeling mogelijk moeten blijven. Er zal dus een goede afweging over de gevolgen moeten worden gemaakt.

Werkzaamheden in het terrein betekent verandering van het leefgebied van de voorkomende vogelsoorten. Dit zal geen relevante gevolgen hebben voor het voortbestaan van de vogelsoorten of -populaties. De werkzaamheden mogen alleen in het broedseizoen begonnen worden als is aangetoond dat er geen vogels broeden.

5.2.3 Nader onderzoek

Nader onderzoek is hier niet noodzakelijk

6 Bronnen

6.1 Veldwerk

Het gebied is 12 juni 2007, in de ochtend, bezocht door ir. G. Nijland om een indruk te krijgen van het terrein. Het was bewolkt weer met enige NO wind. Temperatuur ca 18 °C.

6.2 Media

- www.natuurloket.nl overzicht recente en beschikbare gegevens planten en dieren;
- www.ravon.nl informatie over (verspreiding) van herpetofauna en vissen

6.3 Literatuur

- Limpens, H., K. Mostert, W. Bongers, Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij KNNV Utrecht 1997;
- SAB Arnhem, Projectplan flora en fauna Short-golfbaan Rhederlaag, project 60755, Ten Hoeven Groep B.V. Arnhem 11 december 2006